

Громадська організація «Асоціація спортивного права»
Видавничий дім «Гельветика»

LEX SPORTIVA

Випуск 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ:

Харитонов Є.О., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія».

Ткалич М.О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права, Запорізький національний університет;

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Толмачевська Ю.О., аспірантка кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія», заступник директора, ГО «Асоціація спортивного права».

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Апаров А.М., д.ю.н., професор, професор кафедри права та методики викладання правознавства, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка; **Болокан І.В.**, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права, Запорізький національний університет; **Бондар О.Г.**, д.ю.н., професор, перший проректор, Запорізький національний університет; **Галантич М.К.**, д.ю.н., професор, в.о. завідувача відділу проблем приватного права, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака Національної академії правових наук України; **Давидова І.В.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Коломосць Т.О.**, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету, Запорізький національний університет; **Коструба А.В.**, д.ю.н., професор, професор Навчально-наукового юридичного інституту, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; **Майданик Р.А.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка; **Самойленко Г.В.**, д.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права, Запорізький національний університет; **Сафончик О.І.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Харитонova О.І.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Сліпченко С.О.**, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін, Харківський національний університет внутрішніх справ; **Харитонova Т.Є.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Хуан Карлос Риофріо Мартінез-Вілалба**, д.ю.н., професор, декан факультету права, Universidad de Los Hemisferios, Еквадор; **Колодін Д.О.**, к.ю.н., доцент, декан факультету цивільної та господарської юстиції, доцент кафедри кримінального права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Омельчук О.С.**, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Шишка О.Р.**, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, Харківський національний університет внутрішніх справ.

Журнал ухвалено до друку Вченою радою ГО «Асоціація спортивного права»
(протокол засідання № 10 від 29.10.2021 р.)

Науковий журнал «Lex Sportiva» зареєстровано Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 25044-14984Р від 08.10.2021)

Офіційний сайт видання: lexsportiva.in.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

UDC 347

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.1>

Aparov Andrii Mykolaiovych,
Doctor of Legal Sciences, Professor,
Professor of the Department of Law and Methods of Teaching Law
of Sumy State A.S. Makarenko Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9674-8360>

THE CONCEPT OF SPORTS COMPETITION IN UKRAINIAN LEGISLATION

The article lights up the question of determination of maintenance of concept of sports competition in Ukrainian legislation, as legal determination of its essence is the important element of description of sports legal relationships, and also the features of sports competition open up as a legal category in the sports law of Ukraine. The aim of the article is to study the legal aspects of defining the concept of sports competition in sports law of Ukraine and its legal characteristics. According to the results of the study, it was concluded that sports competition is a complex legal concept, which includes a set of legal-economic, and social elements and, taking into account the analysis, provided an author's definition of this concept. The legal definition of this concept contains an imperative indication that only competitions held by the organizer of sports events can be considered sports in order to compare the achievements of athletes and determine the winners in accordance with the rules of sports competitions and approved by the organizer of sports events regulations. competition that meets the requirements set by the central executive body in the field of physical culture and sports. Sports competition is a system of legal, economic and organizational measures created by the organizer of this event (or a person authorized by the organizer to hold the competition on his behalf and on his behalf), aimed at effective, accurate and complete implementation of approved regulations (regulations) and conditions its holding taking into account the rights and interests of participants, its organizers, spectators and others, including measures necessary to ensure the normal course of the competition and ensure their implementation (raising funds for the competition, renting sports facilities, payment and organization of travel, food, accommodation for participants of the competition, production of symbols of the competition, distribution of tickets, accreditation of the media and other similar activities).

Key words: sports law, sports legal relationships, sports competitions, sports classification.

Апаров А.М. ПОНЯТТЯ СПОРТИВНОГО ЗМАГАННЯ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

У статті висвітлюється питання визначення змісту поняття спортивного змагання в спортивному праві України, оскільки юридичне визначення його сутності є важливим елементом характеристики спортивних правовідносин, а також розкриваються особливості спортивного змагання як правової категорії в спортивному праві України. Метою статті є дослідження правових аспектів визначення поняття спортивного змагання в спортивному праві України та його правова характеристика. За результатами проведеного дослідження зроблено висновок, що спортивне змагання є складним юридичним поняттям, яке включає в себе комплекс юридичних економічних і соціальних елементів і, з урахування проведеного аналізу, надано авторське визначення даному поняттю. Легальне визначення цього поняття містить імперативну вказівку на ту обставину, що спортивними можуть визнаватися лише змагання, що проводяться організатором спортивних заходів з метою порівняння досягнень спортсменів та визначення переможців відповідно до правил спортивних змагань з видів спорту та затвердженого організатором спортивних заходів положення (регламенту) про ці змагання, що відповідає визначенню центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту вимогам. Спортивне змагання – це система створюваних організатором даного заходу (або особою, уповноваженим організатором на проведення змагання від його імені і за його дорученням) правових, економічних і організаційних заходів, направлених на ефективну, точну і повну реалізацію затвердженого регламенту (положення) змагання і забезпечення умов його проведення з врахуванням дотримання прав і інтересів учасників змагання, його організаторів, глядачів і інших осіб, у тому числі заходи, що є необхідні для забезпечення нормального ходу змагання і забезпечення їх виконання (збір фінансових коштів на проведення змагання, оренда спортивних споруд, оплата і організація проїзду, харчування, житло для учасників змагання, виготовлення символіки змагання, поширення квитків, акредитація ЗМІ і інші аналогічні дії).

Ключові слова: спортивне право, спортивні правовідносини, спортивні змагання, спортивна класифікація.

Formulation of the problem. Sports competition is a kind of sports event and the main legal form of sports activity in general. Sports competitions are the main form of realization of their legal personality by the subjects of sports law of Ukraine. In the process of organizing and conducting of sports competitions it is important to regulate these issues thoroughly, it is also important to distribute accurately the powers

between the organizers, to set mandatory rules for participants etc., so the legal definition of the concept of sports competition is an important element in determining the content of sports relations in general.

Comprehensive scientific and legal analysis of the concept of sports competition in Ukraine was not conducted. However, among the scientists who covered some aspects of sports competitions, in

general, should be noted Alekseeva, Bordyugov, Guzhalovsky, Matveeva, and Stolyarova. A small number of scientific publications on legal aspects of defining the concept of sports competition indicates the need for the systematic scientific development of sports relations in general and relations in the field of sports competitions in particular.

The purpose of the article is to study the legal aspects of defining the concept of sports competition in sports law of Ukraine and its legal characteristics.

The results of the study. Defining the concept of sport, the legislator in the Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports" and other legislative acts of Ukraine" of November 17, 2009, No 1724 [1] noted that the identification and unified comparison of people's achievements in physical, intellectual and other training is carried out by conducting sports competitions and appropriate training for them. That is, sport must have such a mandatory attribute as competitiveness (connection with competitions and preparation for them).

According to the Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports" and other legislative acts of Ukraine of November 17, 2009, No 1724 sports competition is an event organized by sports events to compare the achievements of athletes and determine winners in accordance with the rules of sports competitions in sports and approved by the organizer of sports events regulations (rules) on these competitions, which meets the requirements set by the central executive body in the field of physical culture and sports [1].

In addition, in the sociology of sport is considered a sporting competition - a competition that takes place not in ordinary life situations, but in artificial situations, which provide for compliance with particular rules, including prohibitions, as well as the presence of judges who evaluate those or other abilities of rivals, such as game and / or humanistic rivalry [4].

Compared to the sociological definition of sports competition, the legal definition of this concept contains an imperative indication that only competitions held by the organizer of sports events can be considered sports to compare the achievements of athletes and determine winners according to the rules of sports competitions and approved the organizer of sports events regulations (rules) on these competitions, which meets the requirements set by the central executive body in the field of physical culture and sports.

The system of sports competitions includes a consistently developed series of competitions of various ranks and specific purposes, which are

organized following the laws of a particular sport. Its general outlines are officially planned by sports organizations (federations, committees, clubs, etc.) in the form of a calendar of sports competitions (sports calendar) based on a certain contingent of athletes with regular reproduction of high-ranking competitions (territorial championships, sports federations, etc.). [5, p. 384].

Following the Regulation on the Unified Sports Classification of Ukraine approved by the order of the Ministry of Family, Youth and Sports of April 7, 2006, No 1088 [2], the calendar plan of sports competitions is a document for the year, which determines the name of the competition, terms, venue, number of participants, participating organizations and approved by the head of the central executive body for physical culture and sports, structural unit for physical culture and sports of the local executive body or local government.

An essential element of sports competitions is sports results. In fact, sports competitions are held for the sake of sports results.

Thus, the very specific purpose of participating in competitions is to achieve the planned sports result. Sports result is an indicator of the implementation of the preparedness and physical and intellectual capabilities of the athlete or sports team, assessed by the criteria established in sports.

The competition process is a consistent change in competition situations. Competition situations can be distinguished at different levels of competition and have different time scales. In each situation of the competition, the participant has an individual potential of the competition. Competition potential is the ability of a participant to change the course of the competition as necessary to succeed. Realization of the potential of the competition is that the participant, overcoming external and internal obstacles, purposefully moves to favorable situations, which increases the likelihood of achieving the planned sports result.

Thus, the activity of competition in sports is regulated by the rules of realization of the potential of competitions of participants, each of which seeks to achieve the planned result [6, P. 352].

The main legal features of sports competitions are:

- obligatory regulation of the activity of participants of competitions, service personnel, and other participants of sports-legal relations;
- multifunctionality, the structure of activities that take place in extreme conditions;
- the presence in each competition of the process of struggle, confrontation, non-antagonistic rivalry, competition, which is manifested in the desire to win, to achieve maximum results within a particular legal field;

- high social and personal significance for each athlete and the process of struggle and the achieved sports result;
- high emotional background of activity caused by maximum physical and mental stress (which often exceeds the capabilities of the athlete) in a direct struggle for results;
- direct or indirect interaction of competing opponents, in which everyone seeks to gain an advantage over rivals and at the same time counter-act them;
- equality of conditions and comparability of the results of each participant in the competition with a certain standard with the results of other athletes who are familiar with the criteria of comparison and have the opportunity to evaluate the result of the performance. Comparability of results is possible due to the presence of carefully developed rules and regulations of the competition, the institute of qualified judges, technical means of recording sports achievements. Equal conditions of participation and fair determination of the winner create at competitions that social microenvironment in which sports potential is more fully and freely opened, preconditions for the display of possible trust and selfless exchange of sports-technical and spiritual values are created.

- the presence of certain normatively defined forms and requirements, the fulfillment of which entitles the athlete to the title of “Master of Sports of Ukraine”, “Master of Sports of Ukraine of international class” and “Honored Master of Sports of Ukraine”.

Conclusions. Thus, based on the analysis of the concept of sports competition, it can be noted that it is a complex legal concept, which includes a set of legal-economic, and social elements, and taking into account the analysis, we can give the following definition. Sports competition is a system of legal, economic, and organizational measures created by the organizer of the event (or a person authorized by the organizer to conduct the competition on his behalf), aimed at effective, accurate, and complete implementation of approved regulations (rules) and conditions its holding, taking into account the rights and interests of participants, its organizers, spectators and others, including measures necessary to ensure the normal course of the competition and ensure their implementation (raising funds for the competition, renting sports facilities, payment, and organization of travel, food, accommodation for participants of the competition, production of symbols of the competition, distribution of tickets, accreditation of the media and other similar activities).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» та інших законодавчих актів України» від 17 листопада 2009 року № 1724. URL: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
2. Положення про Єдину спортивну класифікацію України затвердженим наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 7 квітня 2006 року № 1088. URL: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
3. Алексеев С.В. «Спортивное право России. Правовые основы физической культуры и спорта», Учебник для студентов вузов, обучающихся по специальностям 021100 «Юриспруденция» и 022300 «Физическая культура и спорт». Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. 671 с.
4. Столяров В.И. Социология физической культуры и спорта : учебник. М. Физическая культура, 2005.
5. Матвеев Л.П. Общая теория спорта и ее прикладные аспекты. Санкт-Петербург : Издательство «Лань», 2005. 384 с.
6. Гузжаловский А.А. Основы теории и методики физической культуры. Москва : Физкультура и спорт, 1986. 352 с.

REFERENCES:

1. Ukraine. (2009). On Amendments to the Law of Ukraine “On Physical Culture and Sports” and other legislative acts of Ukraine: Law No. 1724. In <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
2. Ministry of Family, Youth and Sports of Ukraine. (2006). Regulations on the Unified Sports Classification of Ukraine: Order No. 1088. In <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
3. Alexeyev, S.V. (2005). Sports law in Russia. Legal foundations of physical culture and sports. Moscow: UNITY-DANA.
4. Stolyarov, V.I. (2005). Sociology of Physical Culture and Sports: Moscow: Physical culture.
5. Matveev, L.P. (2005). General theory of sports and its applied aspects. St. Petersburg: Publishing house “Lan”.
6. Guzhalovsky, A.A. (1986). Fundamentals of the theory and methodology of physical culture. Moscow: Physical culture and sport.

UDC 347.9

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.2>

Zhurylo Serhii Serhiiovych,
Ph.D., Head of the State Registration
Department of the Legal Department
of the Odesa City Council
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4355-5060>

Huk Iryna-Mariia Mykhailivna,
Master of Law, Chief State Inspector
of Internal Control of the Department of Internal Security of the
State Customs Service of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4407-3944>

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF SPORT

Given that the share of state expenditures on the creation and development of infrastructure projects in the field of sports in Ukraine, at present, remains insignificant and does not cover the necessary needs, there is a question of efficient use of budget funds and stimulate private investment in sports. The article defines the general theoretical principles of public-private partnership (PPP) in Ukraine and the world. The current problems of institutional partnership and the relationship between the state and the private sector in the field of physical culture and sports in the development of PPP, generalized and systematized mechanisms of state support for private investment in the sports industry based on trends in entrepreneurship in the study area. The issue of financing infrastructure projects of the sports industry through PPP is considered, with special attention to the characteristics of different PPP models (concessions, life cycle contracts, etc.) and mechanisms for their application in different countries (USA, England, Italy, and others) and analysis of the Law of Ukraine. About public-private partnership". Based on the analysis of projects, as well as legal mechanisms that ensure the rights and responsibilities of the state and private partner in Ukraine, the need to support PPP in the field of sports was noted. It is concluded that in the interaction of business and the state in the field of physical culture and sports, a balance must be achieved between the private interests of the entrepreneur and social problems that arise and should develop for the benefit of society. In addition, the conclusion of this work raises issues arising from the initiators and owners of PPP projects, ways to solve complex aspects, and noted the importance of creating conditions for new institutional relations of partnership between government and business, which will promote sports, the formation of modern scientific developments and innovative technologies.

Key words: public-private partnership, sports, public administration, business, state, innovations, relations, infrastructure projects.

Журило С.С., Гук І.-М.М. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В СФЕРІ СПОРТУ

Зважаючи на те, що доля витрат держави на створення та розвиток інфраструктурних проєктів у сфері спорту в Україні, на даний час, залишається незначною та не покриває необхідної потреби, виникає питання ефективності використання бюджетних коштів та стимулювання залучення приватних інвестицій в сферу спорту. У статті визначено загальнотеоретичні принципи становлення державно-приватного партнерства (далі – ДПП) в Україні та світі. Досліджено сучасні проблеми становлення інституційного партнерства та відносини держави та приватного сектору у сфері фізичної культури та спорту в процесі розвитку ДПП, узагальнено та систематизовано механізми державної підтримки приватних інвестицій у спортивній індустрії на базі тенденцій в розвитку підприємництва у досліджуваній сфері. Розглянуто питання фінансування інфраструктурних проєктів спортивної індустрії за допомогою ДПП, при цьому, особлива увага приділена характеристиці різних моделей ДПП (концесії, контрактів життєвого циклу тощо) та механізмів їх застосування у різних країнах (США, Англії, Італії та інших) та аналізу Закону України “Про державно-приватне партнерство”. На підставі аналізу проєктів, а також правових механізмів, що забезпечують права та обов’язки держави та приватного партнера в Україні, зауважено на необхідності підтримки ДПП у сфері спорту. Зроблено висновок, що при взаємодії бізнесу та держави у сфері фізичної культури та спорту, повинен досягатися баланс між приватними інтересами підприємця та соціальними задачами, які виникають та повинні розвиватися на користь суспільства. Крім того, у висновку цієї роботи піднімаються проблеми, що виникають у ініціаторів та власників проєктів ДПП, шляхи вирішення складних аспектів та зауважено на тому, що важливо створити умови для нових інституційних відносин партнерства держави та бізнесу, які будуть сприяти розвитку сфери спорту, формуванню сучасних наукових розробок та інноваційних технологій.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, спорт, державне управління, бізнес, держава, інновації, відносини, інфраструктурні проєкти.

Formulation of the problem. One of the vital priorities of Ukraine's development now and in the long run is the development of sports. This confirms the number of sporting events and the interest in the development of sports infrastructure by various stakeholders. It is profitable for any country to finance the sports industry, as it is well known that sports help to improve health, increase life expectancy, and, of course, to prevent disease, it is more profitable to finance mass involvement in sports than to fight the consequences of sedentary lifestyles among Ukrainians.

The state budget for 2022 envisages expenditures on the development of the sports industry for UAH 8.2 billion, an increase in the number of stadiums and sports complexes, which undoubtedly affects the innovative vector of economic development and modernization. Despite the projected expenditures of the State Budget and local budgets, the grassroots sport requires significant investment from both the public and private sectors of the economy. Therefore, public-private partnerships (PPPs) can serve as a tool for combining the efforts of the state and business, as public and private partners in such a tandem share financial burdens, risks, and significantly improve the quality of implementation.

In general, public-private partnership means an innovative organizational and economic model of mutually beneficial cooperation between the state and private partners represented by representatives of business structures and business entities, which involves the transfer of state private business based on PPP agreements certain powers of design, management, financing, operation and maintenance of facilities for the implementation of socially significant projects. The legal basis of PPP in Ukraine is the Law of Ukraine "On PPP", which establishes the organizational and legal framework for cooperation of public partners with private partners and the basic principles of public-private partnership on a contractual basis and the Cabinet of Ministers Resolution procedural aspects of PPP implementation.

The results of the study. In today's reality, PPP is successfully implemented in transport (ports, roads) and social infrastructure (tourism, health, education). But despite the implemented projects in these areas, the social sphere, including sports, remains out of focus.

In world practice, there are a large number of classifications of PPP models. Consider some

models of functioning and forms of public-private partnership (Table 1, Table 2, Table 3, Table 4).

To implement any of the above PPP models in the field of sports, it is important to ensure effective government regulation and management. Including important:

- ensure the functioning of the system of motivation and institutional environment to stimulate public and private partnerships, activation of stakeholders;
- invest in innovation activities;
- create a "communication" infrastructure – rapid dissemination of information about PPP opportunities;
- ensure the functioning of an effective innovation system (commercial firms, research and development centers, universities, think tanks, and other public organizations that are able to timely receive and process global information, produce their own product, and effectively use this product to create new technologies, services, areas of business) and a favorable business environment that stimulates innovation and entrepreneurship;
- create an effective institutional structure and a competent staff environment that is able to effectively implement policies for the development of physical culture and sports.

As a result of the study, we can conclude that a properly organized PPP in the field of sports can be an effective means of attracting additional funding for the construction, reconstruction, and operation of sports infrastructure and large-scale and local, but always socially important projects. Moreover, in the field of sports, the national economy receives the following positive effects as a result of PPP:

- reduction of state funding for various physical culture and sports programs at the state and local levels;
- probable increase in tax revenues in the budgets of all levels due to the developed sports industry;
- development of social responsibility of business, thanks to which the population becomes healthier and new jobs are created.

Thus, the application of PPP mechanisms in the field of sports is an important mechanism for attracting capital to the Ukrainian economy on mutually beneficial partnership, which opens a "window of opportunity" for reforming infrastructure and public administration, introducing new markets and, in general, developing an innovative economy.

Table 1

Models of public-private partnership

Service contract	an agreement in which a private company ensures the operation of state assets for a short period of time.
Contract for management and operation	agreement on the transfer to a private partner of a state-owned object for management and operation on a fixed or differentiated basis.
Rent	agreement on the transfer of property for use.
Turnkey construction	an agreement under which the private partner is responsible for the design, construction and operation of the infrastructure project.
Design, construction, financing and operation	a model in which a private partner designs an infrastructure facility in accordance with the requirements of public authorities, finances its construction, and then enters the operation phase. After the expiration of the agreement, the objects can be returned to the state, if required by the terms of the contract.

Table 2

Forms of public-private partnership

Management and lease contracts	PPP form, according to which the private partner assumes for a fixed period of time the management of the state infrastructure facility, which remains in state ownership. The state is obliged to finance the project
Concession agreement	PPP model, when the private sector takes over the management of public infrastructure and investment risks. A distinctive feature of the concession is that the state as one of the parties to the concession has a monopoly on certain resources or engage in certain activities
Blank sheet projects	a private company or a joint public-private enterprise carries out the construction and operation of a new infrastructure facility during the contract period, after which the facility can be returned to the state
Transfer of assets	the private company buys a stake in a state-owned enterprise that owns an infrastructure facility through public asset sales, privatization programs, and other mechanisms

Table 3

Models of PPP

The model of the operator, which provides for private financing and management, as well as the availability of private state property.	The model of cooperation is private-public financing and management in the presence of private-state property.	The contractual model is private financing and management in the presence of private state property.	The leasing model is private-public financing and management in the presence of private property.
--	--	--	---

Table 4

Models of PPP

Design-Build-Finance-Operate (DBFO)	In this situation, the emphasis is on the obligation of the private partner to finance construction and maintenance activities, after commissioning, the private company reimburses the costs of regular payments
Build-Own- Operate-transfer (BoOt)	In this situation, the private partner has the right not only to use but also to own the object for the duration of the agreement, but after the expiration of the term, he is obliged to return the object to the state. Some states use the opposite effect of this model, in which the state finances and puts the facility into operation, and then transfers it to the trust of a private partner, who may buy the facility after some time.
Build-Operate-transfer (BOt)	The classic version of the concession agreement, under which the concessionaire builds and operates the facility at its own expense and risk. After the expiration of the contract, sufficient for the return on investment, the object is returned to the state.
Build-transfer-Operate (BtO)	In this case, the concessionaire after the completion of construction transfers the object to state ownership, and then carries out its operation in order to reimburse costs and make a profit under the contract (without the right of ownership).
Buy-Build- Operate (BBO)	A form of alienation that involves restoring or expanding an existing facility.
Built-Operate-maintain-transfer (BOmt)	This is a modification of the BOt scheme, but the emphasis is on the responsibility of the business partner for the maintenance and repair of the infrastructure.
Life Cycle Contract (ICC)	The private partner at its own expense and with the use of its own materials creates an infrastructure facility and operates it throughout the estimated life cycle (life cycle), performs repairs, maintenance and service, and the other party (state or local government) pays for the budget regarding the provision of the object for use.

REFERENCES:

1. Ukraine. (2010). On public-private partnership: Law 2404-VI. In <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>
2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2011). Some issues of the organization of public-private partnership: Resolution 384. In <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-п#Text>.
3. Babenko E.I., Starlychanova M.A. (2019) Prospects for the development of public-private partnership in the sports industry. *Bulletin of the Academy of Knowledge*, 2 (31), 25–28. In <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-razvitiya-gosudarstvenno-chastnogo-partnerstva-v-sportivnoy-industrii>.
4. Gontaruk O.M. (2015). Problems of implementation of public-private partnership in the field of physical culture and sports. *Actual problems of physical culture and sports*, 34 (2), 31-35. In <https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/718/Гонтарук.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
5. State Budget-2022: UAH 8.2 billion allocated for the development of sports and youth policy. In <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbyudzhethet-2022-vidileno-82-mlrd-grn-na-rozvitok-sportu-ta-molodizhnoyi-politiki>.
6. Zavyalova E.B., Tkachenko M.V. (2018). Problems and prospects for the application of public-private partnership mechanisms in the social sphere. *Vestnik Rossiyskogo universiteta druzhby narodov. Series: Economics. T. 26, 1*, 61–75. In https://mgimo.ru/library/publications/problemy_i_perspektivy_primeneniya_mekhanizmov_gosudarstvenno_chastnogo_partnerstva_v_otraslyakh_sots/.
7. Namchuk V.A. (2011). Models of the welfare state: ideological basis and general characteristics. *Theory and practice of public administration*, 3 (34), 1-8. In http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21OMTA=&S21STR=Pubupr_2013_2_9

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
2. Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 № 384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-п#Text>.
3. Бабенко Е.И., Старлычанова М.А. Перспективы развития государственно-частного партнерства в спортивной индустрии. *Вестник Академии знаний*. 2019. № 2 (31). С. 25–28. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-razvitiya-gosudarstvenno-chastnogo-partnerstva-v-sportivnoy-industrii>.
4. Гонтарук О.М. Проблеми реалізації державно-приватного партнерства у сфері фізичної культури і спорту. *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту*. 2015. № 34 (2). С.31-35. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/718/Гонтарук.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
5. Держбюджет-2022: Виділено 8,2 млрд грн на розвиток спорту та молодіжної політики. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbyudzhethet-2022-vidileno-82-mlrd-grn-na-rozvitok-sportu-ta-molodizhnoyi-politiki>.
6. Завьялова Е.Б., Ткаченко М.В. Проблемы и перспективы применения механизмов государственно-частного партнерства в отраслях социальной сферы. *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Экономика*. Т. 26. 2018. № 1. С. 61–75. URL: https://mgimo.ru/library/publications/problemy_i_perspektivy_primeneniya_mekhanizmov_gosudarstvenno_chastnogo_partnerstva_v_otraslyakh_sots/.
7. Намчук В.А. Моделі соціальної держави: ідеологічне підґрунтя та загальна характеристика. *Теорія та практика державного управління*. 2011. Вип. 3(34). С. 1–8. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Pubupr_2013_2_9.

УДК 347

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.3>**Коструба Анатолій Володимирович,**

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри цивільного права

Навчально-наукового юридичного інституту

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9542-0929>

СПОРТИВНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ НОРМАТИВНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ

Спортивний порядок утворюється в тому числі величезною мережею різних інститутів, організацій і регуляторів, співпрацею та участю публічних і приватних суб'єктів різних рівнів, а також має свою власну судову систему, в основі якої знаходиться Міжнародний спортивний арбітражний суд в м. Лозанні. При цьому, не дивлячись на цілісність системи спортивного правопорядку щодо правопорядку публічного, внутрішнє організаційне єдність, зокрема, процесу вирішення спорів у відносинах спорту досить розбалансовано. Питання правової регламентації відносин у сфері професійного спорту, їх захисту залишаються не розкритими, або розкриті фрагментарно. Існуюча нормативна правова основа ґрунтується на положенні трьох законодавчих актів, якими не забезпечується відповідний рівень регламентації. Наведене актуалізує питання кодифікації спортивного законодавства України. В наведений спосіб систематизації нормативно-правового масиву забезпечується усунення прогалин в правовому регулюванні відносин професійного спорту. В наведеному аспекті актуальним є питання запозичення законодавчих традицій споріднених правових систем, серед яких приділено увагу Франції. В публікації наводиться огляд Спортивного кодексу Франції в аспекті досліджуваного питання. Визначається сфера відносин які регламентуються кодифікованим актом. Наводиться обґрунтування необхідності кодифікації спортивного законодавства України.

Ключові слова: *lex sportiva*, спортивне право, спортивний спір, професійний спорт, саморегулятивні організації, спортивні федерації, спортивний арбітраж, спортивні правовідносини, спортивний кодекс, кодифікація, закон.

Kostruba A.V. SPORTS CODE OF UKRAINE: PERSPECTIVES OF REGULATORY REGULATION

The sports order is formed, including a huge network of various institutions, organizations and regulators, cooperation and participation of public and private actors at various levels, and has its own judicial system, based on the International Court of Arbitration for Sport in Lausanne. At the same time, despite the integrity of the system of sports law and order in relation to public law and order, the internal organizational unity, in particular, the process of resolving disputes in sports relations is quite unbalanced. Issues of legal regulation of relations in the field of professional sports, their protection remain undisclosed, or disclosed in fragments. The existing normative legal basis is based on the provisions of three legislative acts, which do not provide the appropriate level of regulation. The above actualizes the issue of codification of sports legislation of Ukraine. This method of systematization of the legal framework ensures the elimination of gaps in the legal regulation of professional sports. In this aspect, the issue of borrowing the legislative traditions of related legal systems, among which the attention of France is paid, is relevant. The publication provides an overview of the French Sports Code in terms of research. The sphere of relations regulated by a codified act is determined. The substantiation of necessity of codification of the sports legislation of Ukraine is resulted.

Key words: *lex sportiva*, sports law, sports dispute, professional sports, self-regulatory organizations, sports federations, sports arbitration, sports legal relations sport code, codofocation, law.

Постановка проблеми. Спорт – одна з найважливіших сфер суспільного життя. Він цінний як сам по собі, так і в якості однієї з основ збереження та зміцнення здоров'я населення, кошти підвищення життєстійкості, оптимізму, працездатності людей. Спортивні досягнення громадян конкретної держави завжди вважалися індикатором його потужності, достоїнств соціальної системи, рівня розвитку і оборонного потенціалу країни в цілому.

У контексті статті 22 Конституції України, право на заняття спортом є формою реалізації

права на здоровий спосіб життя як невід'ємне право на життя людини, гарантування якого забезпечено статтею 27 Конституції України. Важливою віхою в забезпеченні конституційного права громадянина стало прийняття Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 року №3808-ХІІ, яким визначені загальні правові, організаційні, соціальні та економічні основи діяльності у сфері фізичної культури і спорту та врегульовані суспільні відношення у створенні умов для розвитку фізичної культури і спорту відповідно.

Варто відзначити, що в останні роки крім прикладних питань правового регулювання спорту увагу дослідників все більше привертають загальні теоретичні проблеми спортивного права.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичну основу досліджень складають праці таких відомих вчених у сфері спорту, як С.В. Алексєєв, А.М. Бриллїантова, В.В. Бутнев, І.О. Васильєв, В.П. Васькевич, а також Дж. Барнса, Й.С. Блекшоу, Ч. Вудхауса, Е. Грейсона, Р.А. Маклорена, П. Морріса, Дж. Нафзігера, В. Некрошюса, К. Ньюмарка, Б. Фушер та інших. Вдосконаленням законодавства в сфері професійного спорту переймаються також Є.О. Харитонов, М.О. Ткалич, І. Наставний тощо.

Теоретичну основу численних досліджень з окресленого кола питань складають праці таких відомих вчених у сфері спорту, як С.В. Алексєєв, А.М. Бриллїантова, В.В. Бутнев, І.О. Васильєв, В.П. Васькевич, а також Дж. Барнса, Й.С. Блекшоу, Ч. Вудхауса, Е. Грейсона, Р.А. Маклорена, П. Морріса, Дж. Нафзігера, В. Некрошюса, К. Ньюмарка, Б. Фушер та інших. Вдосконаленням законодавства в сфері професійного спорту переймалися такі вчені як І. Наставний, Є.О. Харитонов, М.О. Ткалич.

Мета статті – дослідити перспективи нормативної регламентації спортивного кодексу України, обґрунтувати необхідність кодифікації спортивного законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Спроби концептуально визначити поняття спортивного права, описати його місце в системі права і системі законодавства актуалізують питання кодифікації спортивного законодавства в Україні, що є становить мету цього дослідження.

Варто погодитись з думками вчених, що відсутність кодифікованого правового акта, дія якого здатна була б врегулювати різні сфери спортивних правовідносин, зумовлює наявність великої кількості декларативних норм спортивного права. На сьогодні ускладнення реалізації прав та інтересів суб'єктів спортивних правовідносин, наявність правозастосовних колізій призводить до того, що значний масив суспільних відносин у сфері спорту в Україні залишаються поза межами дії правових норм [1]. Окрім Закону України «Про фізичну культуру і спорт», сфера правового регулювання відносин професійного спорту, на жаль, обмежується ще двома такими законодавчими актами: Закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» від 14 вересня 2000 року №1954-III та Закон України «Про антидопінго-

вий контроль у спорті» від 07 лютого 2017 року №1835-VIII. Безспірно, такий стан нормативної регламентації досліджуваної сфери правових відносин не сприяє їх активному розвитку.

Традиційним в юридичній науці є бачення, що систематизація нормативно-правових актів виступає одним із основних напрямів законодавчої діяльності. Її результатами стає ухвалення нових нормативно-правових актів. Ключовим у такому процесі стає кодифікація законодавства. Її сутність полягає в систематизації та удосконаленні законодавства шляхом змістовної переробки пов'язаної групи юридичних норм та їх об'єднанні в одному правовому акті. При цьому при кодифікації має місце не лише упорядкування нормативного матеріалу, але й подолання прогалин у правовому регулюванні відносин, усунення розбіжностей та протиріч [2, с. 80]. Саме тому, на нашу думку, вдосконалення законодавства у сфері спорту має відбуватися не шляхом прийняття нових численних нормативно-правових актів, якими предметно регламентується вузька сфера відносин, а в спосіб їх системної уніфікації, результатом чого має стати Спортивний кодекс України.

В обґрунтуванні позиції автора слід довести, що аналіз існуючих нормативних актів, норми яких спрямовані на врегулювання відносин у сфері професійного спорту, вказує на відсутність системного підходу в цьому напрямку. Так, закріплений в ст. 38 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» підхід до регулювання професійних спортивних відносин дозволяє стверджувати про намір законодавця визначити професійні спортивні відносини як комерційний напрям діяльності у спорті, пов'язаний з отримання прибутку. Водночас зазначені відносини спортсменів, тренерів та інших фахівців не мають конкретних правових механізмів їх регулювання [3, с. 50].

Сфера відносин професійного спорту достатньо багатогранна, включає до себе як організаційно-правові основи державного управління фізичною культурою і спортом, правове забезпечення діяльності фізкультурно-спортивних об'єднань, правовий статус спортсменів, тренерів та інших учасників спортивної діяльності, так і юридичні аспекти організації та проведення спортивних змагань, вирішення колізійних питань у цій царині. Існуючі нормативно-правові акти не в змозі забезпечити належний рішень їх регламентації.

Відзначимо, що кодифікація законодавства у сфері фізичної культури та спорту спостерігається у низці зарубіжних країн (США, Бразилія, Франція).

Серед таких кодифікацій слід назвати Спортивний кодекс Франції [4] (Code du sport). Оскільки французьке право відноситься до континентальної правової сім'ї, як і наше вітчизняне право, аналіз французького досвіду кодифікації спортивного законодавства є цікавим та затребуваним у контексті розробки пропозицій щодо кодифікації спортивного законодавства України [5, с. 169].

Французьке спортивне законодавство є не єдиним взірцем кодифікації національного спортивного законодавства. Так, у Бразилії (країні з багатими спортивними традиціями) немає єдиного кодифікованого акту у сфері фізичної культури та спорту, але діють прийняті у минулому столітті два дисциплінарні кодекси — Бразильський дисциплінарний футбольний кодекс (Código brasileiro disciplinar do futebol — CBDF) та Бразильський кодекс та спортивної дисципліни (Código brasileiro de justiça e disciplina desportiva — CBJDD). У ряді штатів США діють титули склепінь законів, присвячені регулюванню правовідносин у сфері фізичної культури та спорту, які з урахуванням специфіки американської правової системи можуть бути умовно названі «спортивними кодексами». В Італії (як і в Бразилії) на державному рівні затверджено спеціалізований дисциплінарний спортивний кодекс — Італійський кодекс Вищого суду спортивної юстиції [6, с. 171].

Спортивний кодекс Франції належить до спеціалізованих кодексів, що входять до складу цивільного права. Розроблений у 2004 та прийнятий у 2006 році кодекс позначає пріоритетний характер розвитку спорту, затверджуючи цей напрямок як один із розділів державної політики [7].

Французький досвід кодифікації спортивного права є наочною ілюстрацією того, як у ході систематизації спортивного законодавства вирішуються завдання підвищення статусу фізичної культури та спорту, зрозумілості правозастосування, закладається вектор для успішного розвитку галузі законодавства та відповідної галузі права.

На момент початку кодифікації спортивного законодавства у Франції воно було роздробленим і несистематизованим, його норми містилися, наприклад, у Кодексі законів про охорону здоров'я (боротьба з використанням допінгу та питання контролю за здоров'ям спортсменів), Освітньому кодексі (освіта в галузі фізичної культури та спорту), інших законодавчих актах, що регулюють, зокрема, питання у сфері будівництва, охорони навколишнього середовища, туризму, а також у величезній кількості підзаконних нормативних правових актів. Не випадково як основна мета прийняття Спортивного кодексу Франції

вказувалося на необхідність полегшення доступу громадян і асоціацій до норм спортивного законодавства, що містяться в єдиному документі.

Спортивний кодекс замінив кілька законів, зокрема Закон № 84-610 від 16 липня 1984 року, який регулював відносини у сфері фізичної культури і спорту. Власне зазначений правовий акт і став основою нової кодифікації і, на думку багатьох французьких експертів, Спортивний кодекс Франції забезпечив суттєвий імпульс розвитку французького спорту у великих його сегментах, а також у конкретних спортивних дисциплінах [8].

Спортивний кодекс Франції, що включає загалом понад 1 670 статей, складається з чотирьох книг, кожна з яких присвячена окремому аспекту спортивного права:

Книга I – Організація фізкультурної та спортивної діяльності.

Докладно регламентовано правовий статус спортивних асоціацій та спортивних товариств.

Докладно визначено правовий статус спортивних федерацій. Окремо розглянуто визнані спортивні федерації (що беруть участь у здійсненні суспільно-корисних та уповноважені спортивні федерації (у кожній спортивній дисципліні – одна визнана федерація, яка отримала повноваження від міністра у справах спорту на визначений термін). Докладно закріплений механізм надання спортивних федерацій статусу та «уповноважених спортивних федерацій».

Як самостійний суб'єкт спортивних правовідносин виділено професійні спортивні ліги, створювані уповноваженими спортивними федераціями для організації, управління та координації професійної спортивної діяльності спортивних асоціацій, що входять до їх складу, а також спортивних товариств.

Визначено правове становище Французького національного олімпійського та спортивного комітету як представницького та посередницького органу.

Визначено статус спортивних агентів. Запроваджено обов'язкове ліцензування діяльності спортивних агентів.

Книга II – Учасники спортивних правовідносин (спортсмени, арбітри, тренери, викладачі, функціонери).

Значну увагу приділено проблемам спортивної та фізкультурної освіти, організації спортивної підготовки.

Введено правило про обов'язковість кваліфікаційної підготовки для здійснення будь-якої викладацької (тренерської, інструкторської), організаторської чи керівної діяльності у сфері

спорту на комерційній основі та визначено порядок її проходження.

Окремо регламентовано порядок надання ступеня спортсменам, які займаються бойовими мистецтвами. Передбачено можливість їх одержання не лише за результатами кваліфікаційних іспитів, а й за підсумками досягнень, що показані на змаганнях.

Визначено правовий статус Французького агентства боротьби з вживанням допінгу – незалежного органу державної влади, який має права юридичної особи, який організовує та здійснює дії по боротьбі з використанням допінгу у спорті.

Книга III – Різні види спортивних практик, безпека та гігієна спорту, організація та управління спортивними подіями.

Окремо розглянуто питання щодо обов'язкового страхування цивільної відповідальності у галузі спорту.

Значна кількість норм присвячена питанням організації та проведення спортивних заходів, зокрема, забезпечення їхньої безпеки.

Кодекс містить також цілий блок норм, присвячений правилам висвітлення у засобах масової інформації та трансляції спортивних заходів.

Детально розглянуто правовий режим будівництва та експлуатації спортивних споруд (постійних та тимчасових), який включає, зокрема, обов'язки їх власників (у тому числі – щодо забезпечення гігієни та безпеки котрі займаються) та відповідальність за невиконання цих обов'язків.

Книга IV – Фінансування спорту та застосування законодавства в заморських департаментах та територіях.

Кодексом регламентовані спеціальні податкові процедури в сфері професійного спорту.

Українське спортивне законодавство характеризується проблемами, практично подібними до тих, що були вирішені при кодифікації французького спортивного законодавства. Привертає увагу і те, що як основу для кодифікації було обрано чинний галузевий нормативний акт – Закон про фізичну культуру і спорт. У цьому випадку закордонний досвід, розглянутий та проаналізований крізь призму вітчизняної правової дійсності, дає готовий рецепт подальшого розвитку спортивного законодавства України.

Саме в межах Спортивного кодексу з'явиться можливість найбільш повноцінно та одночасно усунути прогалини у спортивному законодавстві країни. Отже, на сьогодні характер аргументів на користь кодифікації спортивного законодавства очевидний.

Висновки. Резюмуючи, наведемо перелік основних причин, що актуалізують необхідність ухвалення Спортивного кодексу є не тільки наявний позитивний досвід кодифікації спортивного законодавства багатьох країн світу але й прогнозування подальшого прийняття розрізнених норм, що регулюють відносини у сфері спорту, потенційно несе загрозу законодавчого хаосу у сфері правозастосування.

Основою кодифікації може виступити Закон України «Про фізичну культуру та спорт» та Закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту найвищих досягнень в Україні», Закон України «Про антидопінговий контроль у спорті», а прогалини у правовому регулюванні можуть бути усунені шляхом внесення текст Кодексу положень інших модельних законів про спорт.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаро Г.О., Кушнір О.О. Спортивне право: огляд національного законодавства і міжнародних стандартів. URL: http://protokol.com.ua/ru/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/ (дата звернення 26.12.2021);
2. Могілевський Л.В. Кодифікація як спосіб систематизації нормативно-правових актів у сфері правового регулювання трудових відносин. *Право і суспільство*. 2016. № 2. с. 78–83.
3. Нормативно-правове регулювання відносин у сфері професійного спорту в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №6. с. 46–51.
4. Code du sport. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006071318/> (дата звернення 26.12.2021).
5. Круглов В.В. Проблемы и перспективы кодификации спортивного законодательства России. *Право. Журнал Высшей школы экономики*. 2017. № 4. С. 165–176.
6. Соловьев А.А. Российский и зарубежный опыт систематизации законодательства о спорте. Москва : Комиссия по спортивному праву Ассоциации юристов России, 2011. 383 с.
7. Julien L. Les institutions sportives en France (introduction au droit du sport). Publications Doc Du Juriste. 2015. URL: <https://www.doc-du-juriste.com/droit-prive-et-contrat/droit-autresbranches/cours-de-professeur/institutions-sportives-france-introduction-droit-sport-479549.html> (дата обращения: 01.06.2017)\$.
8. Loi № 84-610 du 16 juillet 1984 relative a l'organisation et a la promotion des activites physiques et sportives. *Journal officiel de la République Française*. 17.07.1984. P. 2288–2293.

REFERENCES:

1. Haro H.O., Kushnir O.O. Sportyvne pravo: ohliad natsionalnoho zakonodavstva i mizhnarodnykh standartiv. URL: http://protokol.com.ua/ru/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/ (data zvernennia 26.12.2021).
2. Mohilevskyi L.V. Kodyfikatsiia yak sposib systematyzatsii normatyvno-pravovykh aktiv u sferi pravovoho rehuliuвання трудовykh vidnosyn. *Pravo i suspilstvo*. 2016. № 2. s. 78–83.
3. Normatyvno-pravove rehuliuвання vidnosyn u sferi profesiinoho sportu v Ukraini. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2018. № 6. s. 46–51.
4. Code du sport. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006071318/> (дата звернення 26.12.2021).
5. Kruhlov V.V. Problemy y perspektyvy kodyfikatsyy sportyvnoho zakonodatelstva Rossyy. *Pravo. Zhurnal Vesshei shkole ekonomyky*. 2017. № 4. S. 165–176.
6. Solov'ev A.A. Rossiyskiy i zarubezhnyy opyt sistematzatsii zakonodatel'stva o sporte. Moscow: Komissiya po sportivnomu pravu Assotsiatsii yuristov Rossii, 2011. 383 s.
7. Julien L. Les institutions sportives en France (introduction au droit du sport). Publications Doc Du Juriste. 2015. URL: <https://www.doc-du-juriste.com/droit-prive-et-contrat/droit-autresbranches/cours-de-professeur/institutions-sportives-france-introduction-droit-sport-479549.html> (дата обращения: 01.06.2017)\$.
8. Loi № 84-610 du 16 juillet 1984 relative a l'organisation et a la promotion des activites physiques et sportives. *Journal officiel de la République Française*. 17.07.1984. P. 2288–2293.

UDC 347.9

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.4>

Panchenko Bogdan Mykolaiovych,
Postgraduate Student at the Department of Civil Law
of Zaporizhzhia National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8638-5516>

LEGAL RESPONSIBILITY IN THE FIELD OF SPORT: SOME PROBLEMATIC ASPECTS

The issue of legal responsibility in sports is debatable and ambiguous. On the one hand, there is no prohibition on the application of current rules of civil, administrative or criminal law in the field of sport. On the other hand, sport is an autonomous sphere of human activity, and sports bodies claim to regulate all relations in the field of sport, including tort. At the same time, it should be clearly understood that offenses in the field of sports are divided into those committed in connection with sports activities and those that are not closely related to sports activities. Accordingly, both the qualification of such acts and the bodies authorized to prosecute for such offenses will differ significantly. For example, the infliction of harm by one athlete to another during a game differs significantly from the infliction of the same harm by one fan to another while observing the game. If in the first case the case will be considered by the disciplinary bodies of the respective federation, in the second – by law enforcement agencies on general grounds. In this case, in the first case, the act itself will be qualified as a violation of the rules of the game, and in the second – an ordinary administrative / criminal offense. In view of this, clear rules for distinguishing between legal liability and quasi-legal liability for sports offenses are of particular importance. Equally important are the issues of distribution of competence of state judicial and law enforcement bodies and authorized bodies in the field of sports on the application of measures of responsibility to violators. Thus, the purpose of the article is to clearly delineate the types of offenses in the field of sports and to clarify the specifics of the application of liability for such offenses. The conclusions reached by the author of this article can be used for law enforcement and lawmaking.

Key words: legal responsibility, offense, quasi-legal responsibility, composition of the offense, signs of the offense.

Панченко Б.М. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ СПОРТУ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Питання юридичної відповідальності в спорті є дискусійним і неоднозначним. З одного боку, немає жодної заборони для застосування чинних норм цивільного, адміністративного або кримінального законодавства у сфері спорту. З іншого боку, спорт є автономною сферою людської діяльності, а спортивні органи претендують на регулювання всіх відносин у сфері спорту, зокрема, її деліктних. При цьому, слід чітко розуміти, що правопорушення у сфері спорту розподіляються на такі, що вчинені у зв'язку із спортивною діяльністю, і такі, що не мають тісного зв'язку зі спортивною діяльністю. Відповідно, і кваліфікація таких діянь, і органи, уповноважені притягати до відповідальності за такі правопорушення, істотно відрізнятимуться. Наприклад, завдання шкоди одним спортсменом іншому під час гри істотним чином відрізняється від завдання такої ж шкоди одним вболівальником іншому під час спостереження за грою. Якщо в першому випадку справа буде розглянута дисциплінарними органами відповідної федерації, то в другому – правоохоронними органами на загальних підставах. При цьому, в першому випадку саме діяння буде кваліфіковане, як порушення правил гри, а в другому – ординарне адміністративне/кримінальне правопорушення. З огляду на це, особливого значення набувають чіткі правила розмежування юридичної відповідальності і квазі-юридичної відповідальності за правопорушення у сфері спорту. Не меншого значення набувають питання розподілення компетенції державних судових і правоохоронних органів та уповноважених органів у сфері спорту щодо застосування заходів відповідальності до порушників. Отже, метою статті є чітке розмежування видів правопорушень у сфері спорту і з'ясування особливостей застосування відповідальності за такі правопорушення. Висновки, яких дійшов автор цієї статті, можуть бути використані для правозастосовчої та законотворчої діяльності.

Ключові слова: юридична відповідальність, правопорушення, квазі-юридична відповідальність, склад правопорушення, ознаки правопорушення.

Formulation of the problem. Because sport is characterized by significant psycho-emotional stress, offenses in this area often occur in a state of strong emotional excitement. An obvious example is the removal of the famous football player, captain of the French national team, Zinedine Zidane in the match for the 2006 FIFA World Cup, when he violated the rules against the opposing player,

Italian defender Marco Materazzi, hitting his head in the chest. The incident became incredibly popular in the media. Allegations of Zidane's affect were made as a result of constant violations of the rules against him, and Materazzi's remark about Zidane's sister was the last straw. However, the difference may be in the cultural context: if for Materazzi it could be just a joke, in the cultural environment of

Zidane it is an unacceptable insult, which should be responded to immediately. It is difficult to say what was happening in the minds of the captain of the French national team at this time, but the result was clearly documented in the video. In particular, it shows that M. Materazzi did not expect such a reaction, which was later confirmed by him in the press. So, the so-called the “state of affect” is just one of the assumptions about why players grossly break the rules and what responsibility should be applied to them.

For example, it is known that after the incident, both participants paid a FIFA fine, receiving disqualification: Zidane – for three matches, Materazzi – for two. 4,800 and 3,200 euros, respectively, were collected from the players in favor of FIFA. However, if Materazzi died as a result of a blow to the chest, it would be necessary to find out all the circumstances of the tragedy, in particular, what psycho-emotional state Zidane was in at the time of the injury and whether there was intent to such consequences. For example, in Ukrainian law, the establishment of physiological affect (strong emotional excitement) is associated with determining the state of insanity (Criminal Code of Ukraine, Section VIII “Circumstances precluding criminal wrongdoing”) at the time of necessary defense (Part 4 of Article 36) or extreme necessity (Part 3 of Article 39), as well as mitigating circumstances (paragraph 7 of Part 1 of Article 66). In this case, Zidane could refer to paragraph 7 of Part 1 of Art. 66 of the Criminal Code of Ukraine, if he really proved that he was in a state of strong emotional excitement. Depending on his attitude to the consequences, most likely, he would be charged under Art. 116 or 119 of the Criminal Code of Ukraine [1].

The results of the study. According to Buyanova [2], the guilt of the sports team is manifested in the will to act and is a conscious violation of sports law and norms (measures) of the safety of sports in a particular sport. Since the sports team does not have its own psyche, it is impossible to talk about the presence of the attitude to the action as a mental attitude of the team, or its evaluation, awareness of the action, and the consequences from a mental point of view. Instead, being a social unit, a union, a group of people, the will of the team is a social phenomenon. From this point of view, the will of the sports team and its evaluation, attitude, awareness of action is also a social phenomenon that distinguishes the sports team as a social group, whose will is not reduced to the sum of the will of each individual team member. From this point of view, the misconduct of an individual team member

is not a misdemeanor, however, in the presence of collective will and establishing actions or inactions taken by the team as an independent social group to achieve a collective goal (through collective efforts), it is possible to establish the subjective side of the offense by the sports team. Thus, to establish the guilt of the sports team must take into account the collective goal, purpose, motive as characteristic of the collective attitude of the concepts that are not reduced to team members, but are attributes of the sports team as an independent social group.

A common view is that the object of the offense should be understood primarily as a public relationship protected by the rule of law, in which the offense may cause or cause harm. The object of the offense can also be understood as the rule of law as a certain state of affairs, which is protected by law, and its violation plays the role of an unbalancing event that encroaches on the rule of law. Criticism of the object of the offense as public relations is that, as a rule, the injured party has little interest in the fact that the damage was caused to public relations – not at all – the first thing that infuriates her is that the damage was caused to the subject rights, in particular, to those goods and values that belong to him, and not just the system of social relations, the participant (party) of which is the victim of the offense. The object of the offense as a social relationship is criticized precisely in the sense that this concept is poorly applicable in real life, in particular, in practice, when you need to consider a specific case of bringing the subject of sports relations to justice. As a result, it is more practical to use as an object of offense not just social relations, but the concepts of good and values that can be expressed in the objects of the material world. However, it cannot be said that public relations and good / values are in competition for the title of the only object of the offense. For example, the object of the offense as a social relationship is more general in its scope than the good or value that may exist in the context of public relations, so it is more about the level of generalization. In addition, if we take into account, for example, the formal composition of the offense, then it is more appropriate to apply the category of public relations as an object, or even law and order (e.g., being in the stadium without permission, intoxication, presence or use of prohibited items/substances, according to Part 3 of Article 17, Article 18 of Law No. 3673-VI, does not provide for the occurrence of socially harmful consequences for the qualification of relevant acts as an offense, in contrast to illegal conduct in the form of law and order).

Buyanova notes that the concepts of good and value are not clear for the legal qualification of the act as an offense, as good and value may be in conflict when the value that is a characteristic of the object for the individual does not necessarily coincide with the concept of good, which claims the objectivity of its existence, that is, it is good for all citizens, which is why it can be protected by law, as opposed to individual value. Thus, the public good is contrasted here with individual value, which is problematic because the theory seeks a more universal approach to the categorization of concepts for a clear, consistent qualification of what is the object of the offense in sport. The main conclusion that is made in this regard – the value itself is not the object of the offense, as it is not protected by law in public relations, representing a characteristic feature of individual subjects [2].

Aparov [3] notes that public relations in the field of sports are a “social reality”, which consists of subjects, objects, and their interactions, including the interests of subjects and the establishment, change, termination of rights and responsibilities that arise between them.

According to Art. 4 of the Law “On Physical Culture and Sports” [4], universal values, justice, humanism, international standards in sports, equal rights and opportunities, etc., recognized by the state principles, or principles, policies in the field of physical culture and sports, from which it can be concluded that goods and values listed in Art. 4, are under state protection, as the legislator has recognized them as such.

The vectors of the Ukrainian state’s policy are to increase the level of representation of young and talented athletes, promote the comprehensive development of the population, increase Ukraine’s prestige in the international arena, and promote a healthy lifestyle. Improvements in the areas of high-achievement sports, inclusiveness, and accessibility of sports infrastructure are proposed. From this point of view, the document focuses on public relations as an object, emphasizing that the imperfect functioning of various aspects of sports needs to be corrected, and suggests ways to solve this problem, outlining the goals and objectives of such improvement. Thus, the object here is the social relations between the participants in the field of sports, which, however, does not prevent the allocation as an object in the areas of improvement of sports certain benefits, such as a healthy lifestyle, sports culture among the population, availability of sports infrastructure, inclusiveness, employment,

the right to play sports and free choice of sports activities, etc.

The object of the offense can mean what the activities of the subject were aimed at. As an example, the concepts of good, value, social relations are often given in the legal literature. From this point of view, the object is not a dynamic category. The intervention of the subject, the direction of his actions, his activities, concerning the object of the offense, do not change the essence of the latter, because as an essence it exists intangibly. For instance, an athlete who has harmed another athlete is unable to change the nature of the legal relationship in the field of sport that is related to the life and health of the participants in the sporting event. However, the material expression of the athlete’s health, his well-being, specifically – parts of his body, etc., is damaged. Related to this is the classification of the object of the offense into general, generic, specific, and direct, among which the latter sometimes distinguishes the subject of the offense – the object of the material world, which suffered as a result of the unlawful intervention of the offender.

The subject of the offense may be the property of a sports club, sports equipment, structural parts of a sports stadium, etc.

However, much more meaningful for the qualification of a legal fact as an offense is the attitude to the object, first of all, as to the ideal essence – legal (social) relations. There is also a point of view, according to which the object of the offense is the dialectical unity of social relations and good, values, which are expressed in these legal relations [2]. Thus, the damage to the athlete’s health as an ideal category has its material expression in the direct negative change of parts and condition of the victim’s body due to physical interaction between him/her and the perpetrator.

Under normal or desirable conditions of sports relations as a social phenomenon, when they contribute to the physical, cultural, spiritual, intellectual development of individuals or social groups or at least not harm, sports offense is an interference in this process that upsets the balance of public and private interests, which is manifested in the free sports activities of individuals in compliance with socially approved norms and rules of conduct approved by regulations, customs and morals, as well as spoils the quality of legal relations in sports, although, it does not change their essence, which is the interaction between subjects of sports law. From this point of view, the offense in sports is the dysfunction of sports relations, which occurred through the fault of the tort subject. Because the

object of the offense is damaged, the sports relationship at the time of the offense does not work or does not work properly, resulting in damage to the goods and values that exist in the sports relationship, such as damage to property or life and health of the victim.

Usually, the objective side of the offense refers to its external manifestation (a form of expression) [2], while the object is internalized – refers to the essence of what the violation was aimed at, that is, those social relations (according to the most general definition), as a result of which there is an imbalance in their functioning.

According to the criterion of socially harmful or dangerous consequences, the offense may have a material or formal composition, in which the material composition of the offense – the occurrence of negative consequences and the causal link between the act and the consequences. To qualify an offense with formal composition, it is sufficient to commit an illegal act without consequences.

The objective side of the offense does not include thoughts, desires, worldview, however, the time, circumstances, and place of the offense as a property of objective reality are taken into account in the objective side of the offense in its qualification. Thus, the characteristics of the objective side of the offense are categories that do not depend on the attitude of the subject, are objective, real, in nature, are a manifestation of facts or events that occurred in space and time for appropriate reasons, and may be qualified as an illegal act.

An illegal act is considered to be a violation by a person of the limits of permissible behavior, which arises as a result of the appropriate attitude of the person to the public relations in which the offense was committed. Thus, when committing an illegal act, a person actually has an illegal attitude to public relations, law and order, public good or value. At the same time, for the objective side of the offense, it is important how such an attitude was manifested in reality, that is, the ways, methods by which the offense was committed. This means that the objective side of the offense takes into account whether the act coincides with the prohibition. To do this, the action must take place in space-time so that we can qualify how the person acted within a certain period of time so that it is possible to establish the circumstances of the case. From this point of view, the offense can occur both singularly, for example, single doping, and be stretched in time, for example, manipulation of sports results. One way or another, from the point of view of the

objective side of the offense, we are dealing with facts that occurred in reality, correspond to the disposition of the rule of law, and therefore coincide with the implementation of illegal activities (committing an illegal act).

From this point of view, it is impossible not to mention the material and formal composition of the offense. In the first case, the occurrence of negative social consequences and causation is mandatory for qualification, for example, damage to the property of the athlete / club / stadium or manipulation of the outcome of a sporting event that harms such social (sports) values as fair play, integrity in sports, entertainment and unpredictability of sports competitions. In the second case, the very fact of violating the limits of permissible behavior is sufficient, for example, being in a sports stadium in violation of the rules of conduct for visitors. However, while such a distinction can be considered somewhat conditional, as, for example, a prohibited stay in a stadium can be considered a violation of law and order or the safety of a sporting event as a result of an offense, it is indisputable that in terms of establishing objective parties to the offense, we are dealing with a person's attitude to the rule of law, which is reflected as a fact of reality, ie, has a factual, valid, objective, real nature as an illegal act, which consists in violating the rule of law. From this point of view, a person is in conflict with the rule of law or puts himself above it, which is established as a legal fact, that is, took place in reality, and coincides with the prohibition provided by law. Thus, the objective and subjective aspects of the offense are interrelated, as the subject's internal attitude to the rule of law finds its true expression in violation of the permissible conduct, which coincides with the statutory prohibition, which is an external form of expression offense (objective party).

Conclusions. Thus, the application of legal responsibility in sports is a problem given that the field of the sport itself is specific. Accordingly, it is often impossible to properly classify an offense committed in the field of sport. At the same time, taking into account the autonomous status of sports concerning the general law and order, certain aspects of liability for offenses in sports may be regulated by local acts of sports organizations. Given this, clear rules for distinguishing between legal liability and quasi-legal liability for sports offenses are of particular importance. This study is an attempt to establish these principles of delimitation of liability for sports offenses.

REFERENCES:

1. Ukraine. (2001). Criminal Code of Ukraine: Law 2341-III. In <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Buyanova M.O. (2020). *Sports responsibility*. Yurayt. ISBN: 9785534141528. In <https://www.livelib.ru/book/1005475582-sportivnaya-otvetstvennost-monografiya-marina-olegovna-buyanova>
3. Aparov, A.M. (2012). *Sports Law of Ukraine*. Kyiv: Istina.
4. Ukraine. (1995). On Physical Culture and Sports: Law 3808-XII. In <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України. Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Буянова, М.О. Спортивная ответственность. Юрайт. 2020. ISBN: 9785534141528. URL: <https://www.livelib.ru/book/1005475582-sportivnaya-otvetstvennost-monografiya-marina-olegovna-buyanova>.
3. Апаров, А. М. Спортивное право Украины. К. : Истина, 2012. 518 с.
4. Про фізичну культуру і спорт. Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>.

УДК 347.763

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.5>

Самойленко Георгій Валерійович,
доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9455-1553>

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СПОРТСМЕНІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Стаття присвячена актуальним питанням забезпечення прав пасажирів-спортсменів при здійсненні їх перевезень за договором перевезення пасажирів (в цивільних відносинах) та при здійсненні перевезень службовим транспортом. Метою статті є визначення стану нормативної регламентації прав спортсменів як пасажирів, відповідності правової охорони потребам забезпечення їх прав, вироблення теоретичних пропозицій та практичних рекомендацій щодо удосконалення діючого законодавства в досліджуваній сфері. Визначено, що характер, особливості та зміст нормативного забезпечення прав пасажирів-спортсменів визначається природою правовідносин, їх змістом та характером правових зв'язків між учасниками, особливостями правового регулювання цих відносин. Визначено, що чинне законодавство не містить нормативних гарантій прав пасажирів-спортсменів, окрім випадків, коли пасажир-спортсмен є стороною договору перевезення пасажирів. Доведено, що правовий статус спортсмена не впливає на специфіку укладення та виконання договору перевезення пасажирів, який може укладатися ним самостійно або ж клубом, комітетом, організацією та ін. в його інтересах (як договору на виконання третій особі) з перевізником. Встановлено, що у таких відносинах права пасажирів-спортсменів забезпечені загальними гарантіями, передбаченими ЦК України та спеціальними, конкретизованими та закріпленими актами транспортного та споживчого законодавства. При перевезенні пасажирів-спортсменів службовим транспортом (зокрема, в трудових відносинах) їх права забезпечено змістом норм глави 82 ЦК України, які застосовуються до випадків завданням пасажирові шкоди каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Ключові слова: пасажир, пасажир-спортсмен, перевезення, права пасажирів, забезпечення прав пасажирів, відповідальність перевізника, захист прав пасажирів

Samoilenko G.V. REGULATORY SUPPORT OF THE RIGHTS OF ATHLETES IN THE IMPLEMENTATION OF TRANSPORTATION

The article is devoted to topical issues of ensuring the rights of passengers-athletes in the implementation of their transportation under the contract of carriage of passengers (in civil relations) and the implementation of transportation by official transport. The purpose of the article is to determine the state of regulations on the rights of athletes as passengers, compliance of the legal protection with the needs of ensuring their rights, development of theoretical proposals, and practical recommendations for improving existing legislation in the field. It is proved that the nature, features, and content of regulatory rights of passenger-athletes is determined by the nature of legal relations, their content and the nature of legal relations between the participants, the peculiarities of the legal regulation of these relations. It is specified that the current legislation does not contain regulatory guarantees for the rights of passenger-athletes, except in cases where the passenger-athlete is a party to the contract of carriage of passengers. It is proved that the legal status of the athlete does not affect the specifics of the conclusion and execution of the contract of carriage of a passenger, which can be concluded by him alone or by the club, committee, organization, etc. in its interests (as a contract for the performance of a third party) with the carrier. It is established that in such relations the rights of the passenger-athlete are provided by the general guarantees provided by the Central Committee of Ukraine and special, specified, and fixed acts of the transport and consumer legislation. When transporting passengers-athletes by official transport (in particular, in labor relations), their rights are ensured by the content of the norms of Chapter 82 of the Civil Code of Ukraine, which apply to cases of injury to the passenger by injury, other health damage or death.

Key words: passenger, passenger-athlete, transportation, passenger rights, ensuring passenger rights, carrier liability, protection of passenger rights.

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена наявністю низки чинників об'єктивного характеру. Серед них: наявність прогалин, недоліків та протиріч транспортного законодавства, прогалин нормативно-правового регулювання правовідносин, які складуються у сфері спорту. Як наслідок перевезення спортс-

менів залишаються поза увагою сфери нормативно-правового регулювання, а відтак, можна констатувати невизначеність прав спортсменів як пасажирів при їх перевезенні та відсутність їх нормативних гарантій. Антропоцентризм, власний сучасній епосі активізував процес усвідомлення, осмислення та правової регламентації

підходів пріоритетності прав людини та, відповідно, їх забезпечення. В цьому контексті нормативне забезпечення прав людини має основоположний, системоутворюючий характер, яке є визначальним у формуванні матеріальних та організаційних гарантій. Однак, сфера спорту залишається своєрідною *terra incognita*, особливо в питаннях нормативного забезпечення прав спортсменів. Правовідносини, в які вступають спортсмени у зв'язку зі своєю професійною діяльністю є різнобічними. Концентруючи увагу на сегменті відносин з перевезення спортсменів виявляється чимало питань, які потребують свого вирішення, як теоретичного, так і суто практичного характеру. Більшість з них порождено відсутністю нормативного забезпечення прав спортсменів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню правовідносин з перевезення пасажирів і особливостей їх цивільно-правового регулювання в Україні приділена увага незначного кола науковців. Серед них варто назвати А.О. Мінченка, О.М. Нечипуренка, С.В. Резніченка, Д.С. Абрикосова, С.О. Сумкіна, У.П. Гришко, І.С. Лукасевич-Крутник, І.Р. Ніколаєнка.

Правовідносинам з перевезення вантажів приділена більша увага, що зумовлено чинниками економічного характеру.

Попри те, на питанні забезпечення прав пасажирів увага не концентрувалась, хоча науковцями і зазначалося, що дослідження правовідношення, визначення особливостей його цивільно-правового регулювання, особливостей цивільно-правової відповідальності за договором перевезення пасажирів має сприяти забезпеченню прав пасажирів, проте, ні механізм, ні засоби, ні способи не розкривалися.

Відтак в основу дослідження покладено праці загальнотеоретичного характеру цивільного спрямування, зокрема, В.В. Луця, В.І. Борисової, О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика, С.О. Погрібний, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Р.О. Стефанчука, Є.О. Харитонова, Я.М. Шевченко, Р.Б. Шишки, І.В. Булгакової, О.В. Клепикової, Е.Ф. Демського, В.К. Гіжевського, С.Е. Демського, А.В. Мілашевич, Г.В. Чурпіти.

Метою статті є визначення стану нормативної регламентації прав спортсменів як пасажирів, відповідності правової охорони потребам забезпечення їх прав, вироблення теоретичних пропозицій та практичних рекомендацій щодо удосконалення діючого законодавства в досліджуваній сфері.

Виклад основного матеріалу. Перевезення спортсменів у сфері професійного спорту є важливим атрибутом (складовою підготовки спортсменів та проведення змагань). Закономірно, що існують відмінності в індивідуальних та командних видах спорту, в підготовці та проведенні змагань, характері організації перевезень спортсменів до місць тренувань і проведення змагань та у зворотному напрямку.

Звичайно, у тих випадках, коли спортсмени самостійно обирають спосіб пересування, самостійно визначають параметри перевезення, які відповідають їх потребам і самостійно укладають договори перевезення, їх варто визначати як пасажирів споживачів транспортних послуг, чий правовий статус не набуває додаткових характеристик та особливостей, зумовлених правовим статусом спортсмена. Відтак, такі особи є пасажиром за договорами перевезення пасажирів відповідним видом транспорту та у відповідному сполученні. Загальні гарантії їх прав визначені ЦК України, а спеціальні – актами транспортного та споживчого законодавства [1].

Складність питань забезпечення прав пасажирів-спортсменів є очевидною коли йдеться про правовідносини, обтяжені спортивним фактором, зокрема, фактором відносин, які виникають між спортсменом і спортивним клубом, спортсменом, спортивним клубом і федерацією, між ними та Національним олімпійським комітетом України, тощо. В цьому аспекті існує кілька варіантів відносин в залежності від того, здійснюються перевезення пасажирів-спортсменів власним транспортом клубу чи найманим. В останньому випадку клуб, організація, комітет чи ін. може або придбавати квиток для пасажирів-спортсменів (укласти договір перевезення пасажирів в інтересах останнього як договору на користь третьої особи), або укласти чартерний договір на перевезення пасажирів-спортсменів, або укласти договір найму (оренди) транспортного засобу. Тож відносини, які виникають між зазначеними суб'єктами, тобто за участю спортсмена, клубу чи команди (за наявності таких) і транспортною організацією, визначені їх цивільно-правовою або трудовою природою визначають і специфіку правовідносин, і особливості структури правових зв'язків їх учасників, і особливості їх правового регулювання, а відтак, і характер нормативного забезпечення прав пасажирів-спортсменів.

Варіант перший – перевезення здійснюється шляхом укладання договору перевезення спортивного клубу з перевізником щодо перевезення пасажирів. За такої обставини цивільно-правове

регулювання перевезення спортсменів-пасажирів буде нічим іншим, як перевезенням пасажирів. Правовий статус спортсмена тут не має значення. Йдеться або про договір перевезення конкретного пасажирів, який укладається між спортивним клубом і перевізником (договір на користь третьої особи, пасажирів), або за чартерним договором, коли у відповідності до положень ст. 912 ЦК України (договір чартеру) замовнику надається вся чи частина місткості транспортного засобу.

В останній спосіб перевезення особа має менше гарантій щодо можливого захисту належних їй прав та охоронюваних законом інтересів, оскільки у перевізника практично стають відсутніми зобов'язання перед пасажиром (перевізник лише забезпечує пересування місткості транспортного засобу). Гарантії забезпечення прав пасажирів у формі страхування відповідальності несе фрахтувальник транспортного засобу.

Договір перевезення пасажирів, який традиційно вважався конструкцією, здатною регулювати одну із сфер приватного буття, починає переосмислюватися. Правовідношення, яке виникає на підставі його укладання, має більш глибинне значення, зміст, аніж закріплення обов'язку перевезти пасажирів до пункту призначення, а пасажирів оплатити вартість проїзду.

Застарілий підхід, формалізований в застарілому транспортному законодавстві України другої половини XX століття, який забезпечував функціонування транспортної системи як елементу обороноздатності країни, сфери чи галузі народного господарства, на яку, серед іншого, покладалася функція задоволення потреб населення у перевезеннях, вже не задовольняє сучасні вимоги. Інтереси окремої людини, її права, мають бути задоволені. Діяльність транспорту вже не сприймається як «велике благо», де пасажир задоволений від самого факту переміщення його у просторі за допомогою транспортного засобу. Наразі транспорт має задовольняти потреби людини у відповідності до її уявлень про безпеку, комфорт, якість.

Водночас відкритим залишається питання урахування інтересів великої кількості пасажирів, інших учасників суспільних відносин. Адже здійснення прав однієї особи не повинне заважати здійсненню своїх прав іншими особами. Йдеться як про інших пасажирів, так і не пасажирів. Тому в праві є актуальними питання меж здійснення прав та їх обмеження.

Як зазначив Є.О. Мічурін, обмеження діють у нерозривному взаємозв'язку і протилежні за своєю сутністю щодо свободи у здійсненні

цивільних прав. При цьому обмеження охороняють право особи, оскільки перешкоджають порушенню цього права з боку інших осіб (завдяки обмеженню прав останніх); дозволяють уповноваженій особі протиставити це право правам інших осіб; є стримуючим елементом щодо уповноваженої особи через те, що її право також не є безмежним [2, с. 31].

На законодавчому рівні юридичне визначення свободи було вперше зафіксоване в ст. 4 французької Декларації прав людини і громадянина 1789 року: “La liberté consiste à pouvoir faire tout ce qui ne nuit pas à autrui : ainsi, l'exercice des droits naturels de chaque homme n'a de bornes que celles qui assurent aux autres Membres de la Société la jouissance de ces mêmes droits. Ces bornes ne peuvent être déterminées que par la Loi” [3].

Характер правового положення пасажирів за договором перевезення не дозволяє йому здійснювати свої права як сторони договору на основі принципу свободи договору. Адже він не має можливості впливати на формування умов договору перевезення пасажирів, а лише має свободу укладання договору, тобто вільно, без примусу або укладати договір на умовах перевізника, або ні.

То як за таких умов (публічного договору) забезпечити права пасажирів? Перевізники диктують умови. Пасажирів мають потребу у пересуванні. Останні практично не мають вибору (звичайно, якщо не брати до уваги пересування пішки чи власним транспортом). Відтак, наразі не існує способу забезпечення прав пасажирів іншого, аніж нормативного. З цього слідує, що саме законодавець має впливати на поведінку перевізника таким чином, щоб права пасажирів були забезпечені. Це досягається шляхом: нормативного закріплення прав пасажирів і обов'язків перевізника, особливостей здійснення прав пасажирів на різних видах транспорту на основі Правил перевезення пасажирів, наслідків порушення прав пасажирів перевізником, форм та способів захисту прав пасажирів, мір відповідальності перевізника у випадку порушення умов договору та прав пасажирів.

Консьюмеризм, якому було надано життя завдяки Д. Кеннеді, сприяв захисту прав споживачів. Споживач перетворився із засобу збагачення капіталу на мету, якій він має слугувати. Звичайно, ми не виключаємо тієї обставини, що з економічної точки зору сфера перевезень пасажирів є одним із видів підприємницької діяльності, сферою бізнесу. Споживач, його потреби, права та інтереси отримали домінуючу, пріоритетність,

чому слугував і антропологічний чи людиноцентристський підхід. З'явилося чітке усвідомлення, хоч і не закріплене в актах законодавства, що перевезення і формалізуючий його договір є лише одним із способів задоволення потреби людини у переміщенні, одним із способів здійснення людиною права на свободу пересування.

Донедавна в цивілістичній літературі об'єктом правовідношення з перевезення пасажирів визнавалася транспортна послуга як нематеріальне благо, яке пасажир споживає в процесі його надання [4, с. 409]. Відтак, належним виконанням договору перевезення пасажирів вважалося надання цієї послуги. Оскільки ч. 1 ст. 910 ЦК України містить визначення, що «за договором перевезення пасажирів одна сторона (перевізник) зобов'язується перевезти другу сторону (пасажирів) до пункту призначення, а в разі здавання багажу – також доставити багаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання багажу, а пасажир зобов'язується сплатити встановлену плату за проїзд, а у разі здавання багажу – також за його провезення» [5], а інші умови не включено до істотних чи необхідних умов цього договору, то єдиною умовою належного виконання договору перевезення пасажирів є здійснення його перевезення до пункту призначення.

А ні безпека, а ні своєчасність доставки, а ні комфорт та сервіс не є критеріями належного виконання цього договору. Відповідно і пасажир, не маючи права бути доставленим своєчасно, не має можливості вимагати цього від перевізника, як і компенсацій внаслідок затримки рейсу чи запізнення його доставки до пункту призначення. За транспортним законодавством України лише на повітряному транспорті передбачено умови належного виконання договору та наслідки їх недотримання, порушення прав пасажирів, серед яких: відмова пасажирів у перевезенні, затримка рейсу, запізнення доставки, каліцтво чи загибель пасажирів. Законодавець, у відповідності до міжнародної практики повітряних перевезень та законодавства ЄС розробив Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу, затверджені Наказом Державної авіаційної служби України № 1239 від 26.11.2018 р. [6], якими передбачено підстави та розміри компенсацій авіаперевізником на випадок порушень прав пасажирів.

Завдячуючи рецепції європейського приватного права, вибору вектору адаптації законодавства України до права ЄС, законодавство України набуло тенденції антропологізації (на основі

концепту приватного права), яка у сфері розвитку цивільного та споживчого права знайшла свій відклик в наступних аспектах: прояв безпеки людини при здійсненні прав; потреба усвідомлення «сутності» права через його носія – людину; усвідомлення права на основі розуміння людини як «мірила всіх речей» [7, с. 7]; усвідомлене розуміння призначення права служити інтересам індивідумів [8, с. 68].

Оскільки перевезення є способом здійснення пасажиром свого природного права на свободу пересування, а саме по собі перевезення пов'язане з обмеженням пасажирів у можливості здійснювати окремі права чи у характері такого здійснення, окрім основного обов'язку перевізника доставити пасажирів до пункту призначення, на перевізника має покладатися обов'язок у створенні умов перевезення, які б дозволяли пасажирів здійснювати свої права з урахуванням справедливих обмежень, зумовлених особливостями експлуатації різних видів транспорту і необхідності забезпечення безпеки пасажирів, оскільки життя та здоров'я, гідність людини в Україні, як на основі ст. 3 Конституції України, так і у відповідності до норм міжнародного права, зокрема Загальної Декларації прав людини 1948 р.

Законодавство, яким врегульовано перевезення пасажирів іншими видами транспорту наразі перебуває в полоні застарілої ідеології. І це попри те, що національне приватне право набуває ознак сучасного європейського права, яке ґрунтується на концепті сучасного приватного права, яке визнає пріоритетність прав людини. Якщо на момент переходу України від адміністративно-командної системи управління радянської епохи до нової, яка базується на приватно-правових засадах правового регулювання суспільних відносин, актуальним було затвердження принципів свободи (включаючи свободу договору) і перехід від імперативного методу регулювання цивільних відносин до диспозитивного і саморегуляції, за якої можливість застосування приписів законодавства лише тоді, коли сторони не скористалися наданою законодавцем можливістю саморегуляції [9, с. 76], то наразі риторика змінюється в напрямку нормативного забезпечення прав людини. Такий підхід видається єдино вірним, особливо в умовах здійснення перевезення пасажирів, які є слабкою стороною публічного договору перевезення пасажирів транспортом загального користування.

У тому випадку, коли перевезення пасажирів спортсмена забезпечується власним транспортом спортивного клубу характер правовідносин з

перевезення зумовлюється характером правовідносин між спортсменом і спортивним клубом. За наявності контракту між спортсменом і спортивним клубом саме він визначає зміст правовідносин між ними. Тож на кваліфікацію правовідношення з перевезення такого пасажирів (спортсмена) впливає зміст положень такого контракту.

У тому випадку, коли має місце трудовий найом, ці відносини мають характер не цивільно-правових, а трудових. Перевезення спортсмена (як працівника) вважатиметься елементом виробничих трудових відносин, яке входить в їх зміст. За таких обставин перевезення пасажирів здійснюється не в цивільно-правових, а в трудових відносинах, оскільки використовується службовий транспорт для доставки своїх працівників. Тим не менше Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту не розрізняють цивільні та трудові правовідносини, регулюючи здійснення перевезень пасажирів як такі. Так, п. 45 Правил закріплено, що регулярні спеціальні перевезення організовуються для перевезення працівників підприємств, установ та організацій, учнів, студентів та інших організованих груп пасажирів [10]. Щодо разового (нерегулярного) перевезення п. 53 Правил забороняє здійснення перевезень одним автомобільним перевізником або одним транспортним засобом за одним маршрутом, або між тими самими пунктами більш як два рази на тиждень. Регулярні спеціальні перевезення здійснюються на підставі договору, згідно з яким автомобільний перевізник надає підприємству, установі та організації, яка виступає замовником послуг, послуги з перевезення організованої групи пасажирів за певним маршрутом і визначеним розкладом руху, протягом передбаченого договором строку (п. 43 Правил). Виникає закономірне питання щодо випадків, коли укладено один договір перевезення між спортивним клубом і перевізником, на підставі якого здійснюється перевезення пасажирів за регулярним маршрутом та розкладом (тренування) та нерегулярним (змагання) або ж за наявності потреби в щоденній зміні місць тренування, що змушує перевізника змінювати маршрут слідування автобуса? Чи потрібно в останньому випадку змінювати перевізників для здійснення окремих перевезень чи обмежитися виконанням законодавчої вимоги не здійснити перевезення частіше двох разів на тиждень? Вбачається безпідставне обмеження свободи договору, яке має бути усунене. Сторонам (спортивному клубу та перевізнику) має бути надане право вільно обирати як маршрут так і розклад чи його відсутність (шляхом

узгодження напрямків та часу перевезень). Сторони можуть вдатися і до укладання організаційного договору та виконання разових замовлень на основі узгоджених умов.

Втім означені Правила орієнтовані на здійснення комерційних перевезень, перевезень, які надаються сторонніми перевізниками. Так, п. 45 Правил регулює здійснення регулярних спеціальних перевезень, а п. 46 – перевезення працівників підприємств, установ та організацій, студентів та інших організованих груп пасажирів, яке здійснюється перевізником за певним маршрутом та розкладом на основі договору з підприємством, установою, організацією. Майнові права пасажирів забезпечено Положенням про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 959 від 14.08.1996 р. [11].

Наразі відбувається процес рекодифікації цивільного законодавства України. Відкритими є питання щодо визначення та нормативної регламентації прав пасажирів та їх нормативного забезпечення, визначення характеру впливу на поведінку перевізника такою мірою, аби забезпечуючи права пасажирів не втратити функціональність транспортної системи. Наочним прикладом слугує справа № 355/771/19, яка розглядалася Баришівським районним судом Київської області у справі за заявою Особа 1 до ТОВ «Авіакомпанія Скай Ап» про припинення дії, яка порушує право та примусове виконання обов'язку в натурі ухвали, якою зупинено дію ліцензії на право провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів повітряним транспортом [12].

Висловлюються тези запровадження «жорсткого» підходу, на якому наполягає Європейська споживча організація (BEUC), згідно якого мінімальну компенсацію, яку отримує пасажир, – 25% від вартості квитка за затримку від 60 до 119 хвилин та 50% від вартості квитка за затримку тривалістю 120 хвилин або більше (Регламент Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 181/2011 від 16 лютого 2011 року про права пасажирів автобусного транспорту [13] та Регламент (ЄС) № 1371/2007 Європейського парламенту та Ради від 23 жовтня 2007 року про права та обов'язки пасажирів залізничного транспорту [14]) слід збільшити до 50% від вартості квитка за затримку від 60 до 119 хвилин та 100 % від вартості квитка за затримку тривалістю 120 хвилин або більше. Основним аргументом у даному випадку є те, що на повітряному транспорті суми компенсацій часто навіть більше вартості квитка. Протилежна їй теза полягає у тому, що, враховуючи значення

транспортної системи в сучасних умовах цивілізації, невиправданим є використання засобів впливу на перевізника, навіть в умовах порушення ним своїх договірних зобов'язань, якщо це ставить під сумнів можливість забезпечення іншим особам реалізовувати належне їм право на свободу пересування. З іншого боку, ця система не повинна бути занадто «м'якою» для перевізника, та провокувати його «безвідповідальність». Навіть за обмеженої цивільно-правової відповідальності, формула загальної превенції має діяти, спонукати перевізника до належного виконання його договірних зобов'язань та забезпечувати хоча б «компромісну» модель забезпечення прав пасажирів та їх цивільно-правовий захист при порушенні. Інше важливе питання, яке лежить в основі забезпечення прав пасажирів, – це застосування звільнення перевізника від цивільно-правової відповідальності та визначення підстав для такого звільнення. О.О. Кот можливість захисту визнав як таку, що вже є гарантією самого суб'єктивного права [8, с. 176]. Загалом цивільно-правова відповідальність є чи не найголовнішим інструментом впливу на поведінку перевізника та компенсації матеріальних втрат пасажирів, проте вона є не єдиною гарантією, як цивільно-правова відповідальність не є єдиним способом захисту цивільного права. Особливістю транспортного законодавства є як обмежений характер самої відповідальності (проявляється у відшкодуванні пасажирів тільки реальних збитків), так і підстав її застосування [15, с. 5]. Відтак цей загальний підхід транспортного законодавства поширюється і на пасажирів-спортсменів. Наразі чинне транспортне законодавство практично лише на повітряному транспорті містить достатні гарантії прав пасажирів.

Законом України «Про захист прав споживачів» [16] закріплене право споживача на інформацію. Оскільки дія цього закону розповсюджується на будь-які правовідносини за участю споживачів, до числа яких відносяться і пасажирів, у складі прав пасажирів з'явилося право на інформацію. Втім, воно так і залишилося декларативним, оскільки а ні зміст та об'єм надаваної інформації перевізником пасажирів, а ні наслідки ненадання чи неповноти її надання, наразі не забезпечені негативними наслідками для перевізника. Крім того, не визначається спосіб та якість надання інформації, внаслідок чого відсутній критерій її «сприйняття» пасажирів, особливо пасажирів з особливими потребами (особами з інвалідністю).

Стаття 928 ЦК України регламентує відповідальність перевізника за шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю пасажирів. Вона визначається відповідно до глави 2 ЦК України, якщо договором або законом не встановлена відповідальність перевізника без вини. Остання передбачена на повітряному транспорті. Норми даної глави ЦК України поширюються на позадоговірні зобов'язання у зв'язку із завданням шкоди, а також у зв'язку із завданням пасажирів шкоди каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю при виконанні договірних зобов'язань. Така конструкція дозволяє застосовувати положення глави 82 ЦК України до всіх правовідносин з перевезення пасажирів, – як договірних (цивільних), так і трудових у випадках завдання пасажирів шкоди каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Висновки. Наведені аргументи дають підстави для висновку, що правовий статус спортсмена не впливає жодним чином на специфіку укладення та виконання договору перевезення його у якості пасажирів будь-яким видом транспорту як у випадку, коли останній самостійно укладає договір перевезення пасажирів з перевізником, так і у випадку укладання іншою особою (роботодавцем, клубом, федерацією, Національним олімпійським комітетом України, тощо) укладається договір перевезення пасажирів на користь останнього з перевізником. У таких відносинах права пасажирів-спортсменів забезпечені загальними гарантіями, передбаченими ЦК України та спеціальними, конкретизованими та закріпленими актами транспортного та споживчого законодавства. Визначено, що при перевезенні пасажирів-спортсменів службовим транспортом (зокрема, в трудових відносинах) права пасажирів-спортсменів забезпечено змістом норм глави 82 ЦК України, які застосовуються до випадків завданням пасажирів шкоди каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Тож характер, особливості та зміст нормативного забезпечення прав пасажирів-спортсменів визначається природою правовідносин, їх змістом та характером правових зв'язків між учасниками, особливостями правового регулювання цих відносин. Визначено, що чинне законодавство не містить нормативних гарантій прав пасажирів-спортсменів, окрім випадків, коли пасажир-спортсмен є стороною договору перевезення пасажирів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Самойленко Г.В. Договір перевезення пасажирів: теорія та практика забезпечення прав пасажирів : монографія. Запоріжжя : Статус, 2020. 584 с.
2. Мічурін Є.О. Загальні підходи до обмежень у праві. *Проблеми здійснення суб'єктивних прав : матеріали круглого столу (14-15 березня 2015 р.)*. Харків: ХНУВС, 2015. С. 29–32.
3. Déclaration des droits de l'homme et du citoyen du 26 août 1789. : веб-сайт. URL: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/declaration-des-droits-de-l-homme-et-du-citoyen-de-1789.5076.html>.
4. Лукасевич-Крутник І.С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2019. 474 с.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. зі змінами та доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
6. Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу : затверджені Наказом Державної авіаційної служби України № 1239 від 26.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#n10>.
7. Григорьян Б.Т. Философская антропология: критический очерк. Москва : Мысль, 1982. 193 с.
8. Кот О.О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав : проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : Алерта, 2017. 494 с.
9. Погрібний С.О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України : монографія. Київ : Правова єдність, 2009. 304 с.
10. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту: затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.1997 р. № 176. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF>.
11. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 14.08.1996 № 959. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/959-96-%D0%BF>.
12. Справа № 355/771/19. Ухвала від 24.05.2019 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82080993>.
13. Regulation (EU) No 181/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 concerning the rights of passengers in bus and coach transport and amending Regulation (EC) No 2006/2004. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/181/oj>.
14. Regulation (EC) No 1371/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on rail passengers' rights and obligations. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1371/oj>.
15. Гришко У.П. Захист прав споживачів транспортних послуг : автореф. ...канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2017. 19 с.
16. Про захист прав споживачів : Закон України від 01.12.2006 р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 7. Ст. 84.

REFERENCES:

1. Samoilenko, G.V. (2020). Passenger transportation contract: theory and practice of ensuring passenger rights. Zaporizhzhia: Status.
2. Michurin, E.O. (2015). General approaches to restrictions in law. Problems of exercising subjective rights: materials of the round table. Kharkiv: KhNUVS.
3. Déclaration des droits de l'homme et du citoyen du 26 août 1789. In : <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/declaration-des-droits-de-l-homme-et-du-citoyen-de-1789.5076.html>
4. Lukasevich-Krutnik, I.S. (2019). Theoretical principles of legal regulation of contractual relations for the provision of transport services in civil law of Ukraine: monograph. Ternopil: FOP Palyanytsya.
5. Ukraine. (2003). Civil Code of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine.
6. State Aviation Service of Ukraine. (2018). Rules of air transportation and service of passengers and luggage: Order No. 1239. In: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#n10>.
7. Grigorian, B.T. (1982). Philosophical anthropology. Moscow: Mysl.
8. Kot, O.O. (2017). Exercise and protection of subjective civil rights: problems of theory and case law. Kyiv: Alerta.
9. Pogribny, S.O. (2009). Mechanism and principles of regulation of contractual relations in civil law of Ukraine. Kyiv: Legal Unity.
10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (1997). Rules for the provision of passenger road transport services: Resolution No. 176. In: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF>
11. Cabinet of Ministers of Ukraine. (1996). On approval of the Regulations on compulsory personal insurance against transport accidents: Resolution, Regulations No. 959. In: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/959-96-%D0%BF>
12. Baryshiv district court of Kyiv region of Ukraine. (2019). Case No. 355/771/19. In: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82080993>
13. European Parliament. (2011). Regulation (EU) No 181/2011 concerning the rights of passengers in bus and coach transport and amending Regulation (EC) No 2006/2004. In: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/181/oj>.
14. European Parliament. (2007). Regulation (EC) No 1371/2007 on rail passengers' rights and obligations. In: <http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1371/oj>
15. Grishko, U.P. (2017). Protection of the rights of consumers of transport services. Ivano-Frankivsk.
16. Ukraine. (2006). On Consumer Protection: Law. Verkhovna Rada of Ukraine.

UDC 347

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.6>

Tolmachevska Yuliia Olehivna,

Postgraduate Student at the Department of Civil Law
of National University "Odesa Law Academy"ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7964-8875>

LEGAL REGULATION OF E-SPORTS: GENERAL PROVISIONS

In recent years, the e-sports sector is gaining momentum and attracting more and more investment. Due to the rapid development of this area, the complication of public relations, the increase in the number of disputes, etc., there is an urgent need to analyze this area of life from a legal point of view. The relevance of the study is due to the rapid growth of e-sports as a powerful sector of the economy, compared to the low level of legal regulation in this area, both nationally and internationally. The article is devoted to the study of the problems of civil law regulation of e-sports, to clarify its differences from traditional sports and the legal problems faced by the participants in this relationship. The object of the study was the social relations that arise between the participants in the field of e-sports. The subject of the study is the current national regulations that are already used or can be used to ensure the legal regulation of this area. The purpose of the article is to analyze the existing national regulations that should be followed in regulating these relations, and to clarify the features inherent in the field of e-sports. In writing the article, in order to reveal this research topic, the following methods of scientific knowledge were used: the method of generalization, formal-legal method, method of analysis of regulations and comparative law method. As a result of the study, it was concluded that the current legal framework in the country is not enough for proper legal regulation of relations in the field of e-sports, but the question of the feasibility of adopting a separate law to regulate this area remains controversial. E-sports have also been found to be significantly different from traditional sports. First of all, it is about the close connection between e-sports and intellectual property rights, which is absent in the field of traditional sports. In addition, the latest information technologies are actively used in e-sports, which also requires proper legal regulation.

Key words: e-sports, e-sportsmen, sports, sports law, legal regulation, investment, competition rules.

Толмачевська Ю.О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ КІБЕРСПОРТУ: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В останні роки сфера кіберспорту набирає обертів і залучає все більше інвестицій. У зв'язку зі стрімким розвитком даної сфери, ускладненням суспільних відносин, збільшенням кількості спорів тощо виникає нагальна потреба у аналізі даної сфери життєдіяльності з правової точки зору. Актуальність дослідження викликана стрімким ростом кіберспорту, як потужного сектору економіки, порівняно з низьким рівнем правового регулювання даної сфери, як на національному, так і на міжнародних рівнях. Стаття присвячена дослідженню проблем цивільно-правового регулювання кіберспорту, з'ясуванню його відмінностей від традиційних видів спорту та правовим проблемам, з якими стикаються учасники даних відносин. Об'єктом дослідження стали суспільні відносини, що виникають між учасниками відносин в сфері кіберспорту. Предметом дослідження є чинні національні нормативно-правові акти, які вже використовуються або можуть бути використані для забезпечення правового регулювання даної сфери. Метою статті є аналіз наявних національних нормативно-правових актів, якими слід керуватись при регулюванні зазначених відносин, та з'ясування особливостей, які притаманні сфері кіберспорту. При написанні статті, з метою розкриття зазначеної теми дослідження, були використані наступні методи наукового пізнання: метод узагальнення, формально-юридичний метод, метод аналізу нормативних документів та порівняльно-правовий метод. В результаті проведеного дослідження зроблено висновки, що наразі наявної в країні нормативно-правової бази недостатньо для належного правового регулювання відносин в сфері кіберспорту, але питання доцільності прийняття окремого закону для регулювання зазначеної сфери залишається дискусійним. Також з'ясовано, що кіберспорт істотно відрізняється від традиційних видів спорту. Передовсім йдеться про тісний зв'язок кіберспорту і права інтелектуальної власності, який відсутній у сфері традиційного спорту. Крім того, в кіберспорті активно використовуються новітні інформаційні технології, що також потребує належного правового регулювання.

Ключові слова: кіберспорт, кіберспортсмени, спорт, спортивне право, правове регулювання, інвестування, правила проведення змагань.

The relevance of the study. Today, the field of e-sports has developed particularly rapidly. With the virtualization of many areas of human life, the audience of e-sports competitions continues to grow rapidly. Moreover, the COVID-19 pandemic has given special development to this young sector of the economy. Thus, the urgent of the study is

due to the rapid growth of esports as a young sector of the economy, compared with the low level of legal regulation in this area, both at nationally and international level.

Organizations with a promising audience and revenue prospects in this highly dynamic sector are increasingly seeking to invest in the eSports industry.

Another reason for the industry's popularity for sponsors is the "long game". The relative youth of the audience allows brands to form a pool of loyal customers in advance, even before the peak of purchasing power, because over time, this audience will become even more active and solvent and they will already have a commitment to the brand or another e-sportsman [1].

The object of the study was the social relations that arise between the participants in the field of e-sports, the subject of the article is the existing national regulations that can be used to ensure the legal regulation of this area.

The purpose of the article is to analyze the existing national regulations that should be followed in the regulation of these relations and focus on those features that are inherent in the field of e-sports.

In writing the article, to reveal this research topic, the following methods of scientific knowledge were used: the method of generalization, formal-legal method, method of analysis of regulations, and comparative-legal method.

Presentation of the key research findings. Like most areas of human life, the field of e-sports needs legal regulation for its correct and effective operation. In Ukrainian science, there are two basic approaches to understanding sports: narrow and broad. According to the narrow approach, sport can be defined as a competitive activity aimed at identifying and unifying the comparison of human capabilities, a specific form of which is the system of competition. Sport, in a broad, sense is usually defined as a competitive activity, special training for it, as well as specific relationships, norms, and achievements in the field of this activity.

According to Article 1 of the Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports" [2], sport is a special area of identification and unified comparison of people's achievements in certain types of physical exercises, technical, intellectual, and other training through competitive activities. Thus, we see that the legal definition of sport corresponds to a broad approach to the understanding of the sport.

On September 7, 2020, e-sports was officially recognized as a sport in Ukraine – such a decision was made at a meeting of the Commission for the Recognition of Sports in Ukraine [3]. This decision was approved in the order of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine No. 1557 of September 16, 2020 [4]. According to this order, e-sports were included in Section II Non-Olympic and national sports of the Register of Recognized Sports in Ukraine, approved by the order of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine of March 11, 2015, No. 639 [5].

After that, on January 26, 2021, the Ministry of Youth and Sports of Ukraine by its order № 2 / 5.3 / 21 approved the Rules of e-sports (e-sports) competitions (hereinafter – the Rules), where Chapter I of the General Provisions defined e-sports (e-sports), namely defined this concept as an individual or team sport with regulated rules, based on the interaction of the athlete with a fully or partially artificial environment (video game, computer game, mobile game, virtual and / or augmented reality, etc.) and its elements through the use of innovative and / or digital technologies and technical means, in which the achievements, skills, and training of athletes are identified and uniformly compared by conducting a training process and competitions in various disciplines [6]. Therefore, the legislator more often uses the term "e-sports (e-sports)", but in the scientific literature on this area of legal regulation, it is possible to find such terms as "e-sports", "computer sports", etc., which are used interchangeably.

The adoption of the above-mentioned Rules of e-sports (e-sports) competitions has become a significant event in this area. First, these rules were developed following the Rules and Technical Regulations of the International Esports Federation (hereinafter – IESF) [7]. Also, the issue of delimitation of jurisdiction is important, so, according to the Rules, these rules do not apply to the organization and holding of international e-sports competitions in Ukraine, organized by the International Federation of E-Sports. Interesting is the provision according to which the NGO "Ukrainian Esports Federation" [8] may hold particular international competitions without the consent of the International Federation of E-Sports and be governed by the Rules.

Given the recognition of e-sports as an official sport in Ukraine, the legal regulation of relations in this area is also subject to the Law of Ukraine "On Anti-Doping Control in Sport" [9] and the International Convention against Doping in Sport [10].

Moreover, the Procedure defines the age categories of participants in cyber competitions, namely:

- juniors – 14–16 years,
- youth – 17–24 years, and
- adults 25 and older.

Additionally, the rights and responsibilities of e-sportsmen, coaches, team representatives during competitions, and tournament organizers are prepared. The issue of sanctions applied during the competition (warning, removal, technical defeat in the game, and technical defeat in the match) is raised.

A meaningful event for the eSports industry was the decision of the Asian Olympic Council

(hereinafter – AOC) to include eSports in the official program of the Asian Games-2022 [11]. The AOC recently announced the disciplines for the upcoming 2022 Asian Games in China. Thus, the program included competitions in eight cyber disciplines: Dota 2, FIFA, League of Legends, Dream Three Kingdoms 2, HearthStone, Arena of Valor, PUBG Mobile, and Street Fighter 5 [12].

It should be remarked that the headquarters of the International E-Sports Federation is located in South Korea, where e-sports began to develop earlier and more actively than in other countries, which is why it is possible to note that the degree of legal regulation of e-sports in this country is higher.

Olympic Virtual Series [13] is a new unique experience aimed at expanding direct interaction with the audience in the field of virtual sports [14]. With its launch, the International Olympic Committee (hereinafter – OIC) [15] entered the field of e-sports. The eSports competition will be held for the first time at the 2021 Summer Olympics. Meanwhile, OIC President Thomas Bach emphasizes that the disciplines have been carefully selected, but he does not yet see the possibility of including the most popular disciplines in e-sports, such as Call of Duty and Counter-Strike in the Olympic program. In his opinion, such games contradict Olympic values. Currently, in the Olympic virtual series, e-sports competitions are divided into the following disciplines:

- Sailing: Virtual Regatta;
- Cycling: International Cyclist International (UCI);
- Rowing: open format;
- Motorsport: FIA / Grand Tourism, and;
- Baseball: World Baseball Softball Confederation (WBSC) – e-Baseball Powerful Pro Baseball 2020 [13].

Currently, the OIC is purposefully choosing to hold competitions in virtual versions of physical sports [16]. Therefore, the issue of including computer games in the Olympic program is currently open and in question.

Regarding the legal regulation of e-sports at the international level, we should turn to the IESF, which was founded in 2008 and currently has 109 member countries, including Ukraine [17]. Its charter contains mainly organizational provisions. Among the goals

of the activity are the establishment of standards for e-sports, including the adoption, development of wording, issuance, implementation, and modification of codes and manuals [7]. The Official Rulebook 2021 should now be taken into account [18].

A noteworthy issue in the field of e-sports is the issue of intellectual property for computer games. The legislation of Ukraine does not define such an object as a “computer game”, and in essence, it is a kind of such an object as a “computer program” [19]. That is why, when regulating this aspect of e-sports, one should refer to the Law “On Copyright and Related Rights” [20] and Article 433 of the Civil Code of Ukraine [21].

Thus, it should be remarked that when regulating e-sports at the national level, reference should be made, first of all, to the following regulations:

- Constitution of Ukraine;
- Civil Code of Ukraine;
- Law “On Physical Culture and Sports”;
- Law “On Copyright and Related Rights”;
- Law “On Anti-Doping Control in Sports”;
- Rules of e-sports, etc.

Conclusions. Based on the results of the study, the following conclusions can be drawn. Today, e-sports is an object of active investment both internationally and nationally. The scientific literature often raises the question of whether it is necessary to adopt a separate law that would regulate all aspects of e-sports in full, or whether the existing individual regulations are currently sufficient for the proper functioning of this specific area of human activity. It should be noted that the need to adopt a special law regulating relations in the field of e-sports is justified only if a sufficient level of specificity of this sport (namely – its electronic component) is recognized, which will no longer apply existing legislation and will require other progressive norms. Thus, there is currently no clear answer to this question, as there is no proper legal experience in the world based on the practice of regulating such relations.

E-sports have also been found to be significantly different from traditional sports. First of all, it is about the close connection between e-sports and intellectual property rights, which is absent in the field of traditional sports. In addition, the latest information technologies are actively used in e-sports, which also requires proper legal regulation.

REFERENCES:

1. Voronkov, A. (2019). Billions in the game: why sponsors love esports. Forbes. In: <https://www.forbes.ru/biznes/388765-milliardy-v-igre-za-cto-sponsory-lyubyat-kibersport>.

2. Ukraine. (1993). On Physical Culture and Sports: Law No. 3808-XII. Verkhovna Rada of Ukraine. In: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3808-12>.
3. Economic truth. (2020). Esports officially recognized as a sport in Ukraine. In: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/09/7/664819/>.
4. Ministry of Youth and Sports of Ukraine. (2020). Order No 1557. Verkhovna Rada of Ukraine. In: <https://mms.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/277/042/6022770429ce1859753668.pdf>.
5. Ministry of Youth and Sports of Ukraine. (2015). Order No. 639. Verkhovna Rada of Ukraine. In: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS24630>.
6. Ministry of Youth and Sports of Ukraine. (2021). Rules of e-sports competitions: Order No. 2 / 5.3 / 21. Verkhovna Rada of Ukraine. In: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Sport/Pravyla_zmagan/2020/pravila-kibersport.pdf.
7. International Esports Federation (IESF). (2021). Rules and technical regulations. In: <https://iesf.org/governance/regulations>.
8. Ukrainian Esports Federation. (2021). The Official web-site. In: <https://esports.ua/about>.
9. Ukraine. (2017). On Anti-Doping Control in Sports: Law. In: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-19#Text>.
10. UNESCO. (2007). International Convention against Doping in Sport. In: <https://en.unesco.org/themes/sport-and-anti-doping/convention>.
11. SportBox.ru. (2020). Esports included in the 2022 Asian Games in Hangzhou. In: https://news.sportbox.ru/Vidy_sporta/Kibersport/spbnews_NI1287665_Kibersport_vkluchen_v_programmu_Aziatskih_igr_2022_v_Khanchzhou.
12. Dereca, A. (2021). FIFA, Dota 2 and more: 8 video games included in the Asian Games 2022 program. Segodnia. In: <https://game.segodnya.ua/game/cybersport/fifa-dota-2-i-drugie-8-videoigr-vneseny-v-programmu-aziatskih-igr-2022-1573110.html>.
13. Duge, C. (2021). Olympic Virtual Series: Premiere for eSports at the 2021 Olympics. Trends in the Sports Business. In: <https://www.ispo.com/en/trends/olympic-virtual-series-premiere-esports-2021-olympics>.
14. Cybersport.ru. (2021). The International Olympic Committee announced the creation of the Olympic Virtual Series. In: <https://www.cybersport.ru/other/news/mezhdunarodnyi-olimpiiskii-komit-et-obyavil-o-sozdanii-olimpiiskoi-virtualnoi-serii>.
15. International Olympic Committee (IOC). (2021). The Official web-site. In: <https://olympics.com/ioc/overview>.
16. GameInside.ua. (2021). Can computer games become Olympic: putting an end to the issue of e-sports at the Olympics. In: <https://gameinside.ua/materials/mogut-li-komputernye-igry-stat-olimpijskimi-stavim-tochku-v-voprose-kibersporta-na-olimpiade/287970/>.
17. International Esports Federation (IESF). (2021). Members. In: <https://iesf.org/about/members>.
18. International Esports Federation (IESF). (2021). Official Rulebook. In: <https://iesf.org/wp-content/uploads/2021/11/EWC21-Official-Rule-Book-updated.pdf>.
19. Nikulesko, D. (2021). We play by the rules. How to protect your rights when developing computer games. In: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/graemo-za-pravilami-yak-zahistiti-svoyi-prava-pri-rozrobci-kompyuternih-igor.html>.
20. Ukraine. (1993). On Copyright and Related Rights: Law. Verkhovna Rada of Ukraine. In: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3792-12>.
21. Ukraine. (2004). Civil Code of Ukraine: Law. Verkhovna Rada of Ukraine. In: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Воронков, А. (2019). Мільярди в грі: чому спонсори люблять кіберспорт. Forbes. URL: <https://www.forbes.ru/biznes/388765-milliardy-v-igre-za-cto-sponsory-lyubyat-kibersport>.
2. Україна. (1993). Про фізичну культуру і спорт: Закон № 3808-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3808-12>.
3. Економічна правда. (2020). Киберспорт офіційно визнаний спортом в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/09/7/664819/>.
4. Міністерство молоді та спорту України. (2020). Наказ № 1557. Верховна Рада України. URL: <https://mms.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/277/042/6022770429ce1859753668.pdf>.
5. Міністерство молоді та спорту України. (2015). Розпорядження № 639. Верховна Рада України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS24630>.
6. Міністерство молоді та спорту України. (2021). Правила проведення кіберспортивних змагань: Наказ № 2 / 5.3 / 21. Верховна Рада України. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Sport/Pravyla_zmagan/2020/pravila-kibersport.pdf.
7. Міжнародна федерація кіберспорту (IESF). (2021). Правила та технічні регламенти. URL: <https://iesf.org/governance/regulations>.
8. Українська федерація кіберспорту. (2021). Офіційний веб-сайт. URL: <https://esports.ua/about>.
9. Україна. (2017). Про антидопінговий контроль у спорті: Закон. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-19#Text>.
10. ЮНЕСКО. (2007). Міжнародна конвенція проти допінгу в спорті. URL: <https://en.unesco.org/themes/sport-and-anti-doping/convention>.
11. SportBox.ru. (2020). Кіберспорт включений до Азіатських ігор 2022 року в Ханчжоу. URL: https://news.sportbox.ru/Vidy_sporta/Kibersport/spbnews_NI1287665_Kibersport_vkluchen_v_programmu_Aziatskih_igr_2022_v_Khanchzhou.

12. Дерека, А. (2021). FIFA, Dota 2 та інші: 8 відеоігор, включених до програми Азіатських ігор 2022 року. Сьогодні. URL: <https://game.segodnya.ua/game/cybersport/fifa-dota-2-i-drugie-8-videoigr-vneseny-v-programmu-aziatskih-igr-2022-1573110.html>.
13. Дуге, К. (2021). Олімпійська віртуальна серія: прем'єра кіберспорту на Олімпійських іграх 2021 року. Тенденції в спортивному бізнесі. URL: <https://www.ispo.com/en/trends/olympic-virtual-series-premiere-esports-2021-olympics>.
14. Cybersport.ru. (2021). Міжнародний олімпійський комітет оголосив про створення віртуальної олімпійської серії. URL: <https://www.cybersport.ru/other/news/mezhdunarodnyi-olimpiiskii-komit-et-obyavil-o-sozdanii-olimpiiskoi-virtualnoi-serii>.
15. Міжнародний олімпійський комітет (ОІК). (2021). Офіційний веб-сайт. URL: <https://olympics.com/ioc/overview>.
16. GameInside.ua. (2021). Чи можуть комп'ютерні ігри стати олімпійськими: покласти край питанням кіберспорту на Олімпіаді. URL: <https://gameinside.ua/materials/mogut-li-komjuternye-igry-stat-olimpijskimi-stavim-tochku-v-voprose-kibersporta-na-olimpiade/287970/>.
17. Міжнародна федерація кіберспорту (IESF). (2021). Члени URL: <https://iesf.org/about/members>.
18. Міжнародна федерація кіберспорту (IESF). (2021). Офіційні правила. URL: <https://iesf.org/wp-content/uploads/2021/11/EWC21-Official-Rule-Book-updated.pdf>.
19. Нікулєсько Д. (2021). Граємо за правилами. Як захистити свої права при розробці комп'ютерних ігор. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/graemo-za-pravilami-yak-zahistiti-svoyi-prava-pri-rozrobci-kompyuternih-igor.html>.
20. Україна. (1993). Про авторське право та суміжні права: Закон. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3792-12>.
21. Україна. (2004). Цивільний кодекс України: Закон. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

УДК 349.2:631.164.23

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.7>

Харитоновна Тетяна Євгенівна,
доктор юридичних наук, професор,
завідувачка кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7998-5089>

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СПОРТСМЕНІВ, ЩО ПРОЖИВАЮТЬ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

У статті здійснено аналіз діючого законодавства та практичного стану питань, які пов'язані із забезпеченням прав спортсменів, що проживають у сільській місцевості. Зроблено висновок про те, що кількість спортивних заходів, які проводяться в селах, є значно обмеженими порівняно із спортивними заходами, які проводяться у містах. Звернуто увагу на те, обов'язки та завдання, які покладені на виконавчі органи сільських, селищних рад, підприємства, установи та організації агропромислової галузі, що розташовані в сільській місцевості, за умов постійної нестачі коштів у сільському, селищному бюджеті навіть на вирішення найнагальніших соціальних проблем непрості, а іноді й неможливі. Разом з тим, пропаганда здорового способу життя, залучення сільських громад, зокрема дітей і молоді, до занять фізкультурою і спортом, змістовного дозвілля є надзвичайно важливим, це дієвий засіб відволікти підростаюче покоління від небажаного впливу вулиці, надмірної прив'язаності до комп'ютерів та задіяти його фізичну активність на користь громаді. Зроблено висновок про необхідність вжити наступні заходи: забезпечити контроль за виконаннями Державних цільових програм розвитку українських сіл, в тому числі у напрямках, що стосуються розвитку фізичної культури і спорту; при розробці та затвердженні Державного бюджету України передбачати виділення бюджетних коштів для сільської місцевості у напрямках, зазначених у Законі України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» та в частині дотримання обсягів мінімального фінансування розвитку села; надання переваги селу порівняно з містом у спорудженні необхідних об'єктів (в тому числі об'єктів спорту), та забезпечення відповідно до науково обґрунтованих нормативів якості спортивного та іншого обслуговування на селі; розглянути доцільність впровадження пільгового оподаткування для новостворених підприємств на сільських територіях у разі надання соціально-необхідних послуг або здійснення інфраструктурного забезпечення цих територій; розглянути доцільність впровадження довгострокового безвідсоткового кредитування будівництва житла для фахівців сфери фізичної культури і спорту, що працюють у сільській місцевості; забезпечити сприяння реалізації регіональних та місцевих стратегій і програм розвитку несільськогосподарських видів економічної діяльності на основі наявного ресурсного потенціалу та послугах конкретних сільських територій.

Ключові слова: спорт, спортсмен, спортивні заходи, права спортсменів, захист прав, сільська місцевість, сільські та селищні ради.

Kharytonova T.Ye. ENSURING THE RIGHTS OF ATHLETES LIVING IN RURAL AREAS

The article analyzes the current legislation and the practical state of issues related to ensuring the rights of athletes living in rural areas. It is settled that the number of sports events held in villages is significantly limited compared to sports events held in cities. Attention is paid to the responsibilities and tasks assigned to the executive bodies of the village, settlement councils, enterprises, institutions, and organizations of the agro-industrial sector located in rural areas, given the constant lack of funds in the rural, urban budget, even to solve the most pressing social problems is not easy, and sometimes impossible. However, promoting a healthy lifestyle, involving rural communities, including children and youth, in physical education and sports, meaningful leisure is extremely important, it is an effective way to distract the younger generation from the unwanted effects of the street, excessive attachment to computers and use his physical activity for the benefit of the community. It was concluded that it is necessary to take the following measures: to ensure control over the implementation of the State target programs for the development of Ukrainian villages, including in areas related to the development of physical culture and sports; when developing and approving the State Budget of Ukraine to provide budget funds for rural areas in the areas specified in the Law of Ukraine "On the priority of social development of rural areas and agro-industrial complex in the national economy" and in terms of compliance with minimum funding for rural development; giving the village an advantage over the city in the construction of the necessary facilities (including sports facilities), and ensuring in accordance with scientifically sound standards of quality of sports and other services in the countryside; consider the feasibility of introducing preferential taxation for newly established enterprises in rural areas in the case of providing socially necessary services or providing infrastructure for these areas; consider the feasibility of introducing long-term interest-free lending for housing construction for specialists in the field of physical culture and sports working in rural areas; to provide assistance in the implementation of regional and local strategies and programs for the development of non-agricultural economic activities based on the available resource potential and services of specific rural areas.

Key words: sports, athlete, sports events, rights of athletes, protection of rights, countryside, village and settlement councils.

Постановка проблеми. Тема спорту та забезпечення прав спортсменів є важливою не лише у великих містах (де наявна відповідна матеріальна база, можливості розвитку для спортсменів, проведення якісних тренувань, надання відповідної медичної, юридичної допомоги тощо), а й для сільської місцевості.

Відродження українського села відбувається через його соціальний розвиток, під яким слід розуміти комплекс суспільних відносин, які виникають у зв'язку з облаштуванням сільських територій, соціальним і матеріальним забезпеченням достатнього життєвого рівня сільського населення на рівні стандартів сучасного розвитку суспільства, а також вільного розвитку кожного селянина, що передбачає задоволення його потреб матеріального, морального, духовного та фізичного характеру [1, с. 37].

Стаття 29 Закону [2] регулює питання фізкультурно-оздоровчої діяльності серед сільського населення, покладаючи обов'язки на виконавчі органи сільських, селищних рад, підприємства, установи та організації агропромислової галузі, що розташовані в сільській місцевості, щодо сприяння: створенню умов для залучення мешканців села, селища до активних занять фізичною культурою і спортом, здорового способу життя; утворенню та діяльності у межах відповідних територій колективів фізичної культури та спортивних клубів; доступності мешканцям села, селища спортивних споруд відповідних навчальних закладів для занять фізичною культурою; функціонуванню та створенню дитячо-юнацьких спортивних шкіл у кожному сільському районі, у тому числі відкриттю їх відділень (філій) у селах та селищах; фінансуванню фізичної культури і спорту.

Виконувати ці завдання за умов постійної нестачі коштів у сільському, селищному бюджеті навіть на вирішення найнагальніших соціальних проблем непросто, а іноді й неможливо. Проте пропаганда здорового способу життя, залучення сільських громад, зокрема дітей і молоді, до занять фізкультурою і спортом, змістовного дозвілля є надзвичайно потрібною справою. Це дієвий засіб відволікти підрастаюче покоління від небажаного впливу вулиці, надмірної прив'язаності до комп'ютерів та задіяти його фізичну активність на користь громаді.

Все зазначене свідчить про актуальність дослідження питань щодо забезпечення прав спортсменів, що проживають у сільській місцевості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розкриттю даної теми науковці приділяють досить мало уваги, хіба що в контексті

загального вивчення питань місцевого самоврядування, соціального розвитку села [1; 3] тощо. Більше інформації можна зустріти у Законах, Затверджених обласних цілових соціальних програмах розвитку фізичної культури та спорту (які затверджуються традиційно на п'ять років), Програмах розвитку фізичної культури в сільській місцевості (які затверджуються щороку рішеннями сільських рад) тощо.

Мета статті – проаналізувати стан законодавства та практики його застосування в питаннях забезпечення прав спортсменів, що проживають у сільській місцевості та запропонувати шляхи покращення такого забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Так, сьогодні на селі працює 17,5 тисяч штатних фізкультурних кадрів, з яких 14 тисяч у сільських закладах освіти, більше 1200 тренерів зі спорту і більше 800 інструкторів з фізичної культури. Причому за останні роки кількість інструкторів збільшилась втричі. Крім цього, у 270 дитячо-юнацьких спортивних школах займається 77 тис. сільських дітей. З 10 тисяч існуючих в Україні спортивних клубів різної організаційно-правової форми, більше тисячі припадає на сільську місцевість [4].

Найбільше проблем пов'язано з такими напрямками: 1) існуючу інфраструктуру сфери фізичної культури і спорту у сільській місцевості ні в якому разі не можна вважати достатньою; 2) у сільській місцевості складна ситуація з фізкультурно-спортивними кадрами; 3) спостерігається низький рівень фахової підготовки фізкультурних працівників у сільській місцевості; 4) складною є ситуація з рівнем забезпеченості населення спортивними спорудами та площинними спортивними майданчиками; 5) складною є ситуація з фінансуванням; 6) на селі практично не існує зареєстрованих в установленому порядку осередків федерацій (асоціацій, організацій, спілок, об'єднань тощо) з видів спорту.

Держава, піклуючись про належний рівень забезпечення населення, у тому числі і сільського, послугами спортивно-оздоровчого характеру, передбачає законодавчі засади регулювання цих відносин. Так, Закон [2] забезпечується: 1) організаційна діяльність щодо проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів; 2) фінансова діяльність; 3) матеріально-технічна база; 4) кадровий підбір; 5) наукове та медичне забезпечення.

Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» [5] встановлює, що селу надається перевага порівняно з містом

(у розрахунку на душу населення) в тому числі й у спорудженні об'єктів спорту, забезпечуються рівні з містом умови постачання промисловими та продовольчими товарами, а також рівень медичного, культурного, спортивного, комунально-побутового, транспортного і торговельного обслуговування за науково обґрунтованими нормативами. Тому відповідно до цього закону встановлюється ряд заходів стимулювання для підприємств та організацій, які виконують роботи для агропромислового комплексу. Зокрема, доходи будівельних, монтажних, проектних та інших підприємств і організацій, одержані в результаті спорудження в сільській місцевості об'єктів фізкультури і спорту та інших об'єктів, які впливають на поліпшення соціального становища села, не оподатковуються. Також не оподатковується частина доходу підприємств, організацій, що витрачається на розвиток та утримання соціальної сфери села, об'єктів фізичної культури і спорту в сільській місцевості. Витрати на утримання всіх закладів спортивного призначення в сільській місцевості, в тому числі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а також на проведення фізкультурно-спортивних заходів фінансуються з бюджету. Реорганізація та ліквідація закладів бюджетної сфери комунальної форми власності здійснюється за рішенням сесії місцевої ради, державної і приватної форм власності – за рішенням засновника (засновників). Але основною проблемою на селі залишається проблема матеріально-технічного та фінансового забезпечення закладів спорту. Зважаючи на практичну відсутність коштів в бюджетах місцевих рад, у сільській місцевості відбувається процес інтенсивного закриття таких об'єктів.

Також важливим в даному контексті є Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [6], який встановлює державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами фізичної культури та спорту, до яких включаються: перелік та обсяг безоплатних послуг, які надаються населенню закладами фізичної культури, спорту, а також дитячо-юнацькими спортивними школами; нормативи забезпечення населення закладами фізичної культури та спорту, що гарантуються державою. Також, з метою надання соціальної підтримки населенню України в цілому та окремим категоріям громадян встановлюються державні гарантії щодо: надання гарантованих обсягів обслуговування у сфері фізичної культури та спорту, які можуть реалізовуватися шляхом надання пільг. Відповідно до вже згаданого Закону України «Про фізичну культуру і спорт» заклади фізичної куль-

тури і спорту звільняються від сплати земельного податку відповідно до закону. Держава може надавати податкові пільги для юридичних та фізичних осіб (резидентів та нерезидентів), що здійснюють благодійну діяльність у сфері фізичної культури і спорту в порядку, визначеному законодавством.

У сільській місцевості витрати на утримання закладів фізичної культури і спорту, в тому числі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а також на проведення фізкультурно-спортивних заходів здійснюються відповідно до законодавства. Держава сприяє діяльності суб'єктів господарювання, що здійснюють інвестиційну діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Закладам фізичної культури і спорту, які мають у власності або користуванні спортивні споруди, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування можуть надавати відповідно до закону пільги з оплати за користування комунальними послугами та спожиту електроенергію, а також надавати фінансову підтримку з відповідних бюджетів. Суб'єктам підприємницької діяльності, які здійснюють виробництво фізкультурно-спортивного спорядження та обладнання, може надаватися пільговий режим кредитування і оподаткування відповідно до закону. Державні соціальні гарантії є обов'язковими для всіх державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності.

Органи місцевого самоврядування при розробці та реалізації місцевих соціально-економічних програм можуть передбачати додаткові соціальні гарантії за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Наступним кроком після закріплення нормативів є їх реалізація. Відповідно до Указу Президента України «Про основні засади розвитку соціальної сфери села» така реалізація має поетапно реалізовано систему заходів щодо підвищення престижності праці в сільських навчальних закладах, закладах охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, соціального обслуговування населення. Створення комфортного життєвого середовища у сфері фізичної культури і спорту забезпечуватиметься шляхом: 1) зміцнення матеріально-технічної бази закладів фізичної культури і спорту, поліпшення комплектування їх обладнанням, інвентарем; 2) впровадження дієвої системи фізкультурної просвіти сільського населення, що сприяла б формуванню традицій і культури здорового способу життя, престижу здоров'я сільських мешканців, залученню їх до активних занять фізичними вправами; 3) забезпечення

відповідного рівня обслуговування сільського населення засобами фізичної культури і спорту; 4) впровадження на селі ефективних форм фізкультурно-оздоровчої діяльності та видів спорту з урахуванням регіональних і місцевих особливостей, традицій, умов праці та дефіциту вільного часу сільських мешканців, специфіки їх життєдіяльності; 5) сприяння створенню та діяльності на селі первинних осередків фізкультурно-спортивних товариств. Позитивним кроком у співпраці органів виконавчої влади та громадських організацій, зокрема федерацій (асоціацій, організацій, спілок, об'єднань тощо) з видів спорту у вирішенні проблем було б укладання між ними відповідних угод щодо надання сільському населенню послуг у задоволенні їх потреб у руховій активності.

Проблематика розвитку спортивно-оздоровчої складової інфраструктури сіл відображена також у програмних документах. Зокрема, у Державній цільовій програмі розвитку українського села [7] у сфері фізичної культури і спорту заходи спрямовувалися на: а) проведення районних, обласних і республіканських спартакіад для сільських жителів; б) створення умов для занять фізичною культурою за місцем проживання та у місцях масового відпочинку шляхом утворення нових фізкультурно-спортивних закладів, зміцнення їх матеріально-технічної бази, фінансове, матеріальне та кадрове забезпечення таких закладів; в) створення на базі спортивних споруд сільськогосподарських підприємств та сільських шкіл оздоровчих груп, спортивних шкіл з урахуванням вікових груп сільського населення.

Більш конкретні заходи можна знайти у програмах, які розробляються у конкретних містах та областях.

Якщо порівняти спортивні заходи, які проводяться в місті та в селі, то можна побачити, що кількість видів спорту в селах є значно обмеженими.

Положення сучасних сіл та селищ можна також побачити по невітійній статистиці інших областей, де, наприклад, у Житомирській області на території Брусилівської громади внаслідок зменшення кількості дітей було реорганізовано дві 8-річні школи в початкові, а згодом – закрито. Закрито 7 сільських шкіл. Але, керуючись п.п. 5, 6 ч. 1 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [8], з метою забезпечення здійснення Брусилівською селищною радою та її органами визначених законом повноважень було прийнято рішення селищної ради від 28.12.2016 року №12 про утворення відділу

освіти та спорту Брусилівської селищної ради. На сьогоднішній день на території Брусилівської громади функціонує: 15 закладів дошкільної освіти, 2 НВК «ЗНЗ І-ІІІ ступенів-ДНЗ», 6 закладів загальної середньої освіти, 4 заклади загальної середньої освіти І ступеня, 1 гімназія, 1 НВК «ЗОШ І-ІІІ ступенів-ліцей». Також, не дивлячись на проблеми, ефективно працюють позашкільні заклади: ЦДЮТ «Мрія» та дитячо-юнацька спортивна школа, де протягом навчального року в ДЮСШ працювали групи з 6 різних видів спорту (легка атлетика, волейбол, футбол, пляжний волейбол, спортивне орієнтування, спортивний туризм), в яких виховувалось 242 вихованці. Відсоток дітей, охоплених позашкільною освітою у ДЮСШ, становив 15%. У 2017-2018 навчальному в ДЮСШ навчається 245 вихованців в 14 групах з 5 видів спорту [9].

Висновки. Підводячи підсумки зазначеного вище та проводячи аналіз аналітичної записки Національного інституту стратегічних досліджень «Щодо проблем розвитку соціальної інфраструктури сільських населених пунктів» [10] доцільними вважаємо наступні рекомендації: соціальна інфраструктура має задовольняти життєві потреби людини та тим самим сприяти розвитку сільської економіки. Відсутність важливих структурних елементів соціальної сфери є причиною масового відтоку сільських мешканців та занепаду сільських територій. Тому необхідно вжити наступні заходи: 1) забезпечити контроль за виконаннями Державних цільових програм розвитку українських сіл (за основу взяти діючу Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 року, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 року № 1158), в тому числі у напрямках, що стосуються розвитку фізичної культури і спорту; 2) при розробці та затвердженні Державного бюджету України передбачати виділення бюджетних коштів для сільської місцевості у напрямках, зазначених у Законі України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» та в частині дотримання обсягів мінімального фінансування розвитку села; будівництва об'єктів невиробничого призначення у сільській місцевості; надання переваги селу порівняно з містом у спорудженні необхідних об'єктів (в тому числі об'єктів спорту), та забезпечення відповідно до науково обґрунтованих нормативів якості спортивного та іншого обслуговування на селі; 3) розробити та подати до Верховної Ради України проєкт Довгострокової програми розвитку сільських

територій, яка визначить їх статус (як об'єкта регулювання), створить правові засади для економічної бази їх розвитку, забезпечить формування інституційного середовища розвитку сільських територій, дозволить розмежувати заходи підтримки сільського господарства і сільських територій, реалізувати міжвідомчі програми, спрямовані на забезпечення безкоштовного навчання у різноманітних навчальних закладах мешканців сільської місцевості за направленням сільських рад з подальшим обов'язковим відпрацюванням їх в цій сільській місцевості не менше 3 років від закінчення навчального закладу тощо; 4) розглянути доцільність впровадження пільгового оподаткування для новостворених підприємств на сільських територіях у разі надання соціально-необхідних послуг або здійснення інфраструктурного забезпечення цих територій; 5) розглянути доцільність впровадження довгострокового безвідсоткового кредитування будівництва житла

для фахівців сфери фізичної культури і спорту, що працюють у сільській місцевості; 6) забезпечити сприяння реалізації регіональних та місцевих стратегій і програм розвитку несільськогосподарських видів економічної діяльності на основі наявного ресурсного потенціалу та послугах конкретних сільських територій (як один із напрямків може бути впровадження альтернативної служби для тих вихованців спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю (училища, коледжі, інтернати, ліцеї, тощо), хто виявив бажання працювати за фахом у сільській місцевості; 7) з метою зупинення закриття та поступового відновлення діяльності раніше закритих, відкриття нових закладів соціально-культурного призначення в сільських населених пунктах, забезпечити розподіл видатків на їх фінансування між органами місцевої влади та агрохолдингами на засадах державно-приватного партнерства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні: моногр. Харків : Право, 2007. 208 с.
2. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 року № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.
3. Сащенко І. Про принципи правового регулювання інвестицій у соціальний розвиток села. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 110–114.
4. Розвиток фізичної культури і спорту серед сільського населення. Фізкультурно – спортивний клуб «СОКІЛ». 2014. URL: http://tovarustvosokil.at.ua/publ/rozvitok_fizichnoji_kulturi_i_sportu_sered_silskogo_naselennja/1-1-0-1.
5. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України від 17.10.1990 № 400- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12>.
6. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.
7. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-п>.
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
9. Сторінки історії освіти Брусилівщини: Офіційний сайт відділу освіти та спорту Брусилівської селищної ради. URL: <http://brusyliv.osv.org.ua>.
10. Щодо проблем розвитку соціальної інфраструктури сільських населених пунктів. *Аналітичні записки Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1132>.

REFERENCES:

1. Stativka, A. (2007). *Organizational and legal issues of rural social development in Ukraine*. Kharkiv: Pravo. In: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1806/1/StativMon.pdf>.
2. Ukraine. (1993). On physical culture and sports: Law 3808-XII. In: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.
3. Sashchenko, I. (2017). On the principles of legal regulation of investment in social development of the village. *Entrepreneurship, economy and law*, 2, 110–114.
4. Physical culture and sports club “SOKIL”. (2014). Development of physical culture and sports among the rural population. In: http://tovarustvosokil.at.ua/publ/rozvitok_fizichnoji_kulturi_i_sportu_sered_silskogo_naselennja/1-1-0-1.
5. Ukraine. (1990). On the priority of social development of the village and agro-industrial complex in the national economy: Law 400-XII. In: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12>.
6. Ukraine. (2017). On state social standards and state social guarantees: Law 2017- III. In: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.
7. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). On approval of the State target program of development of the Ukrainian village for the period up to 2015: Resolution 1158. In: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-п>.

-
8. Ukraine. (1997). On local self-government in Ukraine: Law 280/97-BP. In: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вп>.
 9. Official site of the department of education and sports of Brusyliv village council. (2021). Pages of the history of education of Brusyliv region. In: <http://brusyliv.osv.org.ua>.
 10. National Institute for Strategic Studies. (2013). Regarding the problems of development of social infrastructure of rural settlements: Analytical note. In: <http://www.niss.gov.ua/articles/1132>.

ЗМІСТ

Aparov A.M. THE CONCEPT OF SPORTS COMPETITION IN UKRAINIAN LEGISLATION.....	3
Zhurylo S.S., Huk I.-M.M. PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF SPORT.....	6
Коструба А.В. СПОРТИВНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ НОРМАТИВНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ....	10
Panchenko B.M. LEGAL RESPONSIBILITY IN THE FIELD OF SPORT: SOME PROBLEMATIC ASPECTS.....	15
Самойленко Г.В. НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СПОРТСМЕНІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	20
Tolmachevska Yu.O. LEGAL REGULATION OF E-SPORTS: GENERAL PROVISIONS.....	27
Харитонов Т.Є. ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СПОРТСМЕНІВ, ЩО ПРОЖИВАЮТЬ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ.....	32

CONTENTS

Aparov A.M. THE CONCEPT OF SPORTS COMPETITION IN UKRAINIAN LEGISLATION.....	3
Zhurylo S.S., Huk I.-M.M. PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF SPORT.....	6
Kostruba A.V. SPORTS CODE OF UKRAINE: PERSPECTIVES OF REGULATORY REGULATION.....	10
Panchenko B.M. LEGAL RESPONSIBILITY IN THE FIELD OF SPORT: SOME PROBLEMATIC ASPECTS.....	15
Samoilenko G.V. REGULATORY SUPPORT OF THE RIGHTS OF ATHLETES IN THE IMPLEMENTATION OF TRANSPORTATION.....	20
Tolmachevska Yu.O. LEGAL REGULATION OF E-SPORTS: GENERAL PROVISIONS.....	27
Kharytonova T.Ye. ENSURING THE RIGHTS OF ATHLETES LIVING IN RURAL AREAS.....	32

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

LEX SPORTIVA

Випуск 2

Здано до набору 04.10.2021 р. Підписано до друку 01.11.2021 р.

Гарнітура Times New Roman. Формат 64×84/8.

Друк офсетний. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 4,65. Зам. № 0122/040. Наклад 300 прим.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

Серія ДК № 2509 від 30.05.2006 р.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1

Телефони: +38 (048) 709 38 69,

+38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.